

Optegnelser

om

de ældre Led af den paa Damsgaard hjemmehørende Adelslægt **Krabbe**

med en Stamtavle til Nutiden,

Ved **A. Thiset.**

Den Slægt Krabbe, som her skal omhandles, er en af de meget faa endnu blomstrende Ætter, som henhører til gammel, dansk Adel. Den skylder ikke et ungt Adelsbrev eller Naturalisationspatent sin adelige Frihed, men har fra Arilds Tid været henregnet blandt Landets »gode« Mænd og Kvinder. Under hele den egentlige Adelsvælde indtog Slægten imidlertid en lidet fremtrædende Stilling, og dens Historie kan derfor ikke føres saa langt tilbage som mange af dens dengang gunstigere stillede Standsfællers. Alligevel omfatter den et Tidsrum af henved 400 Aar; men de biografiske Efterretninger, som Slægtens Stamtavler indeholde for Tiden før og nærmest efter Enevældens Indførelse, ere rigtignok kun faa og tildels feilagtige. Det har derfor her været Opgaven saavidt mulig at samle de Bidrag til den ældre Halvdeel af Slægtens Historie, som findes spredte i trykte og utrykte Kildeskrifter.¹⁾

Det har i lange Tider staaet uimodsagt, at de nulevende Krabber havde erhvervet deres Stammenavn fra den berømte og talrige Slægt af dette Navn, som udsprang fra den gamle Herregaard Østergaard i Salling og i sit Vaaben førte en Sølv Bjelke i rødt Felt. Fru Kirsten Krabbe, en Datter af Hr Niels Krabbe til Østergaard og Fru Kirsten Munk, skulde nemlig have ægtet en vis Christen til Damsgaard og Fjorden og med ham have havt en Søn, Oluf Krabbe, der førte sin Moders Slægtnavn, men beholdt sin Faders Vaaben: to Sølv Skraabjælker i rødt Felt og paa Hjelmen to røde

¹⁾ Forfatteren har allerede i Hist. Tidsskrift 5 R. 1 B. p. 617 etc. behandlet Spørgsmaalet om Slægtens Oprindelse; for Fuldstændigheds Skyld er imidlertid det Væsentligste af denne Afhandling medtaget her. Fra forskjellig Side, navnlig fra dHrr. Bibliothekassistent Bricka, dr. phil. O. Nielsen og dr. phil. H. Rørdam og for Stamtavlens Vedkommende fra Hr. dr. med. H. Krabbe, har jeg modtaget adskillige Bidrag til nærværende Arbejde, for hvilke jeg aflægger min erkjendeligste Tak.

Vesselhorn, hver belagt med to Sølv Skraabjelker, hvilket er de nulevende Krabbers rette Vaaben.¹⁾

Da imidlertid bemeldte Christen til Damsgaard endnu levede 1552, kan han aabenbart ikke være en Svigersøn af Hr. Niels Krabbe, som allerede nævnes 1396²⁾; da Christens Frue dernæst ikke hed Kirsten Krabbe, men Fru Karen Olufsdatter Rytter, kan Sønnen vel have faaet sit Fornavn Oluf fra sin Morfader, men derimod ikke sit Efternavn Krabbe. Dette behøvede han imidlertid heller ikke at hente i sin mødrene Slægt, thi allerede hans Fader kaldte sig bestandig Christen Krabbe. Traditionen er altsaa urigtig, forsaavidt den beretter, at Oluf var den første Mand, som førte Navnet Krabbe, og at han havde det fra sin mødrene Slægt.

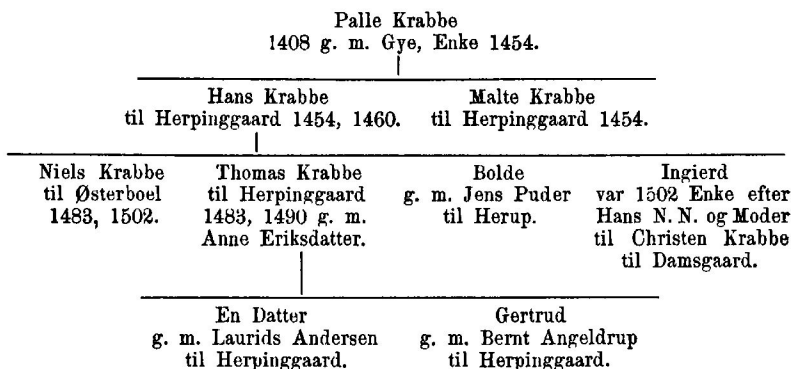
Derimod forholder det sig rigtigt, at Slægten stammer fra den lille Hovedgaard Damsgaard i Ferring Sogn, Vandfuld Herred, og det er ikke usandsynligt, at Traditionen har Ret i, at Krabbe Navnet ved Giftermaal er bleven knyttet til Damsgaard Slægten, men rigtignok i en tidligere Generation og fra en hel anden Slægt end Østergaard Krabberne. Christen Krabbe er nemlig den første, som vides at have ført Navnet Krabbe i Forbindelse med Skraabjelkevaabnet, men ellers var dette Navn allerede dengang ikke nyt i Vandfuld Herred. Paa Damsgaards Naboeiendom Herpinggaard havde i lang Tid boet en Slægt Krabbe, som i sit Vaaben førte fem pælviis satte Ruder, og da der tydelig kan spores et Slægtskab mellem disse to Gaardes Eiere, og Krabbe Navnet netop forsvinder paa Herpinggaard samtidig med, at det træder frem paa Damsgaard, bliver det mere end en Sandsynlighed, at Damsgaard Slægten har giftet sig Navnet til fra denne sin Nabogaard og ikke fra den fjerne Østergaard i Salling. Med denne Sidstes Eiere, Slægten med Tverbjelken i Vaabnet, har den altsaa Intet at skaffe, og beklageligt er det derfor, at Stamfaderen for alle nu blomstrende Linier af Damsgaard Krabbernes Slægt, Etatsraad Ole Krabbe, i sin Tid bortkastede sit gamle fædrene Vaaben: Skraabjelkerne, og antog Østergaard Slægtens Vaaben: Tverbjelken, det hans Efterkommere endnu føre. Hans Slægts Adel var jo iforveien ligesaa utvivlsom som Østergaard Krabbernes; men der kan ganske vist tænkes flere Aarsager til denne mærkelige Vaabenforandring, f. Ex. den

¹⁾ cfr. Stamtavlen i Hofmans: Danske Adelsmænd, Stamtavle over Slægten Krabbe ved Dr. med. H. Krabbe etc.

²⁾ Ældste Archiv Registraturer II.

nysnævnte Tradition om et Slægtskab mellem de to Familier, Ulemperne ved at Ole Krabbes Vaaben i et Signet fuldstændig vilde stemme overens med hans Stedfader Giord Galts Vaaben, for ikke at tale om de Fordele, som det at henregnes til en talrig og anseet Slægt som Østergaard Krabberne kunde bringe.

Der er desværre ikke fra Fortiden overleveret nogen Stam-tavle over den Herpinggaardske Krabbe Slægt. Dens afsides Hjemstavn og tidlige Uddøen er formodentlig Aarsag til, at den aldrig fandt Vei til det 17de Aarh.'s flittige Genealogers Arbejder: Vaaben- og Slægtebøgerne. Der er imidlertid i gamle Documenter levnet saamange Spor af Slægten, at der kan opstilles følgende lille Stam-tavle over den.

Den første Mand af Slægten, som kjendes, Palle Krabbe, har 1408 med en heel Deel andre Adelsmænd forsegleet et Par Skjødebreve, som den rige Hr. Niels Strangesen gav Kronen paa Gods i Mors og Thy.¹⁾ Palle Krabbes Sigil hænger endnu under disse Breve og viser det før omtalte Vaaben med de fem Ruder. Hans Enke Fru Gye og Sønner Hans og Malte Krabbe til Herpinggaard solgte 1454 Hyldegaard i Nør Nissum Sogn, Skodborg Herred, til Gudum Kloster.²⁾ Af disse Sønner nævnes Hans Krabbe endnu 1460, da han pantsatte Herupgaard i Dybe Sogn, Vandfuld Herred, til en anden Adelsmand Jep Hawl.³⁾ Herup tilfaldt siden Jens Puder, som synes at have været gift med Bolde, Datter af Hans Krabbe. Jens Puder formaaede imidlertid saa langt fra at indfri

¹⁾ Klevenfeldts Sigil Saml. i Geh. Arch.

²⁾ Ældste Arch. Reg. III.

³⁾ Elline Gøyes Jordebog i Geh. Arch.

Pantet, at han tverimod i Aarene 1464, 1466 og 1478 yderligere forøgede den Sum, for hvilken Jep Hawl havde Herup i Pant, og Gaarden gik ganske tabt, da Jep Hawls Børn i 1502 solgte samtlige Pantebreve til den berygtede Godskjøber Niels Clementsen til Avnsbjerg.¹⁾ Hans Krabbe havde endvidere to Sønner Niels Krabbe og Thomas Krabbe, der 1483 tilstode en vis Jes Lassen et Pant, som Bolde Puderskone havde givet Las Juel.¹⁾ Niels Krabbe boede siden paa Gaarden Østerboel i Skodborg Herred, men denne Gaard gik samme Vei som Herup, idet Niels Krabbe 1498 pantsatte og 1502 solgte den til Niels Clemmentsen.¹⁾

Thomas Krabbe arvede den fædrene Gaard Herpinggaard, hvorfra han 1490 udstedte en Fuldmagt for Peder Terkelsen (af Slægten Væbner) i Føvling at indløse en Gaard hos Ørskov (Humlum Sogn, Skodborg Herred), Gjersum Gaardsted, en øde Gaard hedder Stubben, to Gaarde i Bølling Herred i Vorgod Sogn, en Gaard i Trøstrup og en Gaard i Herberg.¹⁾ Tilligemed Eierne af Sindinggaard (Sinding Sogn, Hammerum Hrd.), Jens og Peder Knudsen (Harboe) besad han den lille Avlsgaard Engbjerggaard (Engbjerg Sogn, Vandfuld Hrd.); formodentlig har hans Moder været i nær Slægt med disse Brødre. Thomas Krabbe har sikkert efterladt sig to Døttre, hvoraf den ene var gift med Bernt Angeldrup, den anden med Laurids Andersen af en ubekjendt Adelsslægt, hvis Vaaben var en oprakt Haand. Disse to Svogre eiede Herpinggaard i Forening 1537, men maatte føre Proces med en vis Christen Nielsen og hans Sødskende, der mente sig arveberettigede til Herpinggaard efter deres Moder Fru Anne Eriksdatter, hvem man vel derfor nærmest maa antage at have været Thomas Krabbes Enke. Bernt Angeldrup havde neppe Børn; derimod efterlod Laurids Andersen sig to Sønner Anders og Thomas Lauridsen, som 1580 eiede Herpinggaard. Disse Brødre synes at være døde uden Børn og Herpinggaard at være tilfalden de efter dem nærmeste Arvinger efter Thomas Krabbe, nemlig Damsgaard Krabberne eller Efterkommerne efter

Christen Krabbe.

Med Thomas Krabbe var vistnok Mandslinien af Slægten Krabbe paa Herpinggaard uddød og Vaabnet med de fem Ruder nedlagt. Det var imidlertid i lignende Tilfælde en god gammel Sædvane,

¹⁾ Elline Gøyes Jordebog i Geh. Arch.

at en Descendent paa Spindesiden optog Slægtnavnet og det samme skete da ogsaa her; thi samtidig dukkede Navnet Krabbe første Gang frem paa Damsgaard med Christen Krabbe.

Om denne Mands fædrene Herkomst kan vi desværre kun oplyse saare lidt. Han havde en Søster ved Navn Bolde Hansdatter, og, saafremt hun da ikke er en Halvsøster til ham, heed Faderen altsaa Hans. Forøvrigt er Slægtvaabnet det eneste Grundlag, hvorpaa en Formodning om Ættens Herkomst kan bygges. Det ældste af dens Sigiller, som haves, er Christen Krabbes fra Aaret 1545; det viser et Skjold med tre Skraabjelker, eller, om man vil, et sex Gange skraadeelt Skjold, hvorimod Slægten senere kun førte to Skraabjelker eller et fire Gange skraadeelt Skjold. Et ganske lignende Vaabenmærke med nøie tilsvarende Hjelmtegn førte den ældgamle, bekjendte Æt Galt; Forskjellen er kun den, at dennes Skjold er fem Gange skraadeelt og at Grundfarven er blaa, medens den i Krabbernes Vaaben er rød; men da vort Kjendskab til Farverne i de gamle Slægters Vaaben i Reglen først skriver sig fra det sextende Aarhundrede og Krabberne selv vaklede i Bjelkernes Antal, bliver denne Forskjel uden Betydning.

En Stamtavle over de Galter findes trykt i Samlinger til jydsk Historie og Topographi 4 Bind p. 78, 79; den er imidlertid meget mangelfuld og for Tiden før Aaret 1500 aldeles feilagtig. Med nogenlunde Sikkerhed lader Stamtavlen sig føre tilbage til Midten af det fjortende Aarhundrede, da Hr. Ebbe Jensen Galt ved Giftermaal med Hr. Niels Hacks Enke, Fru Margrethe Nielsdatter (Brock), erhvervede store Besiddelser i Skaane, hvor Linier af Slægten derfor i det følgende hundrede Aar forblev boende. Dens egentlige Hjemstavn var imidlertid Jylland, og da den først i den sidste Halvdeel af det sextende Aarhundrede begyndte at gjøre Brug af Slægtnavnet Galt, er der Intet til Hinder for, at en Linie af den i tidligere Tid kan være bleven bosat paa Damsgaard; men dette er, som sagt, kun en paa Vaabnenes Lighed støttet Formodning.

Vist er det derimod, at Christen Krabbes Moder hed Fru Inggierd. I Aaret 1502 paa Klokke Onsdag (Onsdag før Paaske) udstedte nemlig »Chrestenn Krabbe aff Damsgaard, hans Moder Frue Inggierd og hans Syster Jomfrue Kierstine« et Brev, hvorved de undte Nis Jensen, Jes Lassens Søn i Ørskov, deres Deel i den nordligste Gaard i Ørskov, som dem var paakommen af ret Arv efter det gamle Pantebrevs Lydelse, som Jes Juel fik af Bolde

Puderskone.¹⁾ Det er altsaa samme Pant, som Niels og Thomas Krabbe af Herpinggaard 1483 undte Jes Lassen, og da Christen Krabbes Moder er Medudsteder af Brevet, maa det være gjennem hende, at Christen Krabbe og hans Søster har Ret til bemeldte Gods. Formodentlig er derfor Fru Inger Søster saavel til Niels og Thomas Krabbe som til Bolde Puderskone, og Christen Krabbe har saaledes Krabbe Navnet fra hendes Slægt. Denne Formodning stadfæstes yderligere ved, at »Christiernn Krabbe og Bolde Hansdatter, søskinde,« i Aaret 1506 tilskjødede Niels Clemmentsen tre Dele (altsaa vel en Broderlod og en Søsterlod) i to Gaarde i Ørskov, Gjørsom Gaardsted, Trøstrup, Støiberg Gaardsted, Degerholm, en Gaard i Gamle Arnborg, Nedre Trøstrup i Vorgod Sogn og Eistrup i Hede Sogn¹⁾; thi det er netop tildeels samme Gods, som Thomas Krabbe i 1490 gav Peder Tørkelsen Fuldmagt at indløse.

Jomfru Bolde Hansdatter har sagtens været opkaldt efter sin Moster Bolde Puders, men vi savne enhver Efterretning om hendes, hendes Moders og hendes Søster Jomfru Kirstines senere Skjæbne.

Christen Krabbe var dengang en ganske ung Mand og man tør vel sige en fattig, ung Mand. Rigtignok skrives han senere baade til Damsgaard og Ferring; men hvis dette ikke er to Navne for samme Gaard, var det ialtfald to *smaa* Hovedgaarde, begge i Ferring Sogn. Det kan vel ikke behøve Forklaring, at han skilte sig ved sin ovenfor nævnte mødrene Arv i Ørskov etc.; thi den laa temmelig langt fra hans Hovedgaarde; men man maa antage, at kun den haarde Nød har bevæget ham til at tilbyde dette Gods til Niels Clementsen; thi denne snu Mand, der fra en ringe Fødsel svang sig op til høie Værdigheder, saasom Plads i Rigens Raad og Stillingen som Landsdommer i Jylland, var en berygtet Aagerkarl, hvis Bekjendtskab i Reglen blev skjæbnesvangert for Alle, som kom i Berøring med ham. Han havde bragt langt mægtigere Folk end Christen Krabbe til Bettelstaven, og vi have alt seet, at de Herpinggaardske Krabbers Eiendomme Herupgaard og Østreboel vare havnede i hans gridske Arme, Engbjerggaard gik samme Vei; men heldigviis for Christen Krabbe synes hans Besiddelser ikke at have fristet Niels Clemmentsen meget.

¹⁾ Elline Gøyes Jordebog.

At Christens to Hovedgaarde ialtfald kun gav deres Eier et tarveligt Udkomme sees af, at han i en gammel Fortegnelse fra 1511 over det af den jydsk Adel til Krigstjeneste stillede Mandskab¹⁾ maa slaaes sammen med Mogens Spend paa Udstrup i Ulvborg Herred for at blive ansat til een Mand. Oluf Rytter paa Kappel, som da alt var eller snart efter blev Christen Krabbes Svigerfader, er i samme Fortegnelse taxeret til een Mand.

I en senere Rostjenesteliste fra Aar 1525²⁾ træffe vi atter »Christiern« Krabbe blandt Adelen i Ribe Stift og her er han ansat til at stille een Skytte. Til Sammenligning kan anføres, at Hans Naade Bispen i Ribe taxeres til 20 Glavind og 20 Skytter, og den rigeste Mand i Stiftet Hr. Prebjørn Podebusk til 20 Glavind 10 Skytter. Ligesom Christen Krabbe er dog en stor Del andre Adelsmænd ansatte til en Skytte, saaledes hans Svoger Anders Rytter paa Kappel og Herpinggaards daværende Eier Laurids Andersen. Ja en anden af Christens Naboer, Jørgen Steen til Veilinggaard, er end ikke naaet een Skytte, og han var dog Sødskendebarn til Bispen i Viborg Jørgen Friis, men rigtignok tillige saa fattig, at hans Børn af den Aarsag mistede deres Adelskab.

I Christian III's store Reces af 1536 nævnes saavel Christen Krabbe som hans Frænder, Anders Rytter og Laurids Andersen, og Naboer Jens Spend paa Rammegaard, Christen Mogensen paa Vinkel osv. Ingen af dem har imidlertid forsegleet den og altsaa har de formodentlig heller ikke været personlig nærværende i Kjøbenhavn ved dens Udstedelse.

Det er sparsomme Efterretninger, som vi hidtil have fundet om Christen Krabbe, og kun ved Leiligheder, hvor der paa en Maade holdtes Mandtal over den hele Adel. Maaske ligger det for en Del i, at Sporene af hans offentlige og private Virksomhed i Tidens Løb ere gaaede tabte; men det er dog ogsaa sandsynligt nok, at hans Eiendommens ringe Størrelse og afsides Beliggenhed kun i meget ringe Grad har givet ham Leilighed til at træde frem. Imidlertid var han nu bleven en ældre Mand; thi det maa vel antages, at han ved sin første Fremtræden i 1502 var en Snes Aar gammel; og hans Alder og Erfaring maatte derfor nu give ham en vis Anseelse i hans Hjemstavn. I Aaret 1539 see vi da ogsaa Kongen beskikke »Christen Krabbe til Fierring« til, sammen med

¹⁾ D. Mag. 4 R. 2 B. p. 298.

²⁾ Ny D. Mag. 5 B. p. 53.

en heel Deel andre jydsk Adelsmænd, at ride et Markeskjel mellem Astrup Hovedgaard og Mogenstrup By i Salling, efterdi Kongen var forhindret i selv at besøge det.¹⁾ Ved den i Aaret 1542 paa-budte Skat ansattes Christen Krabbe i Damsgaard til 4 Daler og 18 Mark Sølv, hans Svoger Anders Rytter til 17 Daler 5 Mark Sølv, hans Naboer Jens Spend til 15¹/₂ Daler og 3 Mark og Christen Mogensen kun til 2 Daler.²⁾ Efter Bestemmelserne for denne Skat skulde de nævnte Beløb udgjøre en Tyvendedel af Enhvers Formue.

I Aaret 1545 gjorde Christen Krabbe med sin Hustru Karine Olufsdatters Villie og Raad et Mageskifte med den bekjendte Hr. Mogens Munk til Volstrup, hvorved han erhvervede den nu forsvundne Bjerregaard i Dybe Sogn, Vandfuld Herred, mod at Hr. Mogens fik en Gaard i Veirum Sogn i Hjerm Herred. Mageskiftebrevet, som er dateret Volstrup Fredagen efter St. Thome Apostels Dag 1545, er endnu til. Det er beseglet af Jens Thomsen (Sehested) til Holmegaard, Landsdommer i Nørre Jylland, Niels Friis til Vadskjærgaard, Jens Spend til Rammegaard, Erik Grøn til Ulfund og Godske Spend til Kvisgaard. Christen Krabbes eget Sigil viser et Skjold med tre Skraabjelker fra høire Hjørne og Omskriften »Cristen Krab«.

Dette Mageskifte skaffede forresten Christen Krabbe en Proces paa Halsen; thi han synes tidligere at have pantsat den fornævnte Gaard i Veirum Sogn, som hed Lørup, til Præsten i Hove Sogn Hr. Jens Jyull, uden at have indfriet den, forinden Mageskiftet fandt Sted. Som det var at vente, stævnedes Præsten derfor Christen Krabbe³⁾; men Sagens Udfald er ikke bekjendt.

Vi see af Mageskiftebrevet, at Christen Krabbes Frue hed Karine Olufsdatter. Efter de tidligere Stamtavler over Slægten Krabbe skulde hun hedde Kirsten Krabbe, være Datter af Hr. Niels Krabbe til Østergaard og Fru Kirsten Munk og have bragt Krabbe-Navnet til Damsgaard Slægten. Da Hr. Niels Krabbes Levetid imidlertid falder fra ca. 1360 til 1440, kan han aabenbart ikke være Svigerfader til Christen Krabbe, hvis Frue jo ogsaa heed Karen Olufsdatter.

Hendes Vaaben var heller ikke de Østergaard Krabbers Tver-

¹⁾ D. Mag. 3 B. 6 R. p. 230.

²⁾ Krag: Chr. III's Historie 2 B. p. 164.

³⁾ D. Mag. 4 R. 1 B. p. 45.

bjelke, men, som det sees af en gammel Ahnetavle over hendes Sonnesøns Datterdatters Søn Anders Jespersen Friis, en af tre Floder opspringende halv Hest, hvilket er Slægten Rytters Vaaben. Fru Karen var altsaa en Datter af Oluf Rytter den Ældre til Kappel og Fru Karine Hjul.¹⁾

1549 erhvervede Niels Friis til Vadskjærgaard en Kongelig Befaling til Christen Krabbe til Ferringegaard, Erik Grøn til Ulf-sund, Jens Spend til Rammergaard, Palle Juel til Udstrup, Niels Krag til Kjellingbjerg, Jens Grøn til Kokholm, Laurids Andersen til Herpinggaard, Christen Mogensen til Hovinkel (o: Vinkel) og et Par Bønder, at de skulde granske om en Markeskjelstrætte mellem Tørring og Lomborg Sogne.²⁾ Endnu 1552 sjette Søndag efter Paaske har Christen Krabbe til »Fiorin« ligesom ogsaa hans Frues Brodersøn, unge Oluf Rytter til Kappel, forseget den menige Adel i Nørre Jyllands gjensidige Forpligt, at holde Landemode hvert Aars Helligtrefoldigheds Søndag i Viborg.³⁾ Det »Fiorin«, som han her skrives til, er senere⁴⁾ bleven omdannet til en ubekendt Herregaard Fjorden, skjøndt det naturligvis kun er en Læsefeil for Ferring.

1552 er det sidste Gang, vi træffe Christen Krabbe, og da han ved den Tid maa have passeret de syv Gange ti, som er Støvets Aar, tør man vel trygt antage, at han snart efter er død. Heldigvis for Bevarelsen af Slægtens Jordegods lader det ikke til, at han har efterladt sig mere end eet Barn, Sønnen Oluf Krabbe. Formodentlig har der dog været flere Børn, som ere døde i en yngre Alder; en gammel Slægtbog anfører saaledes en Søn af samme Navn som Faderen, og sandsynligvis er den Thomas Krabbe, som 1539 stod i Bispen af Ribes Tjeneste⁵⁾ og 1542 med en Deel andre vesterjydske Adelsmænd nævnes i en Markeskjelsforretning,⁶⁾ ogsaa en Søn af Christen Krabbe og opkaldt efter dennes Morbroder Thomas Krabbe til Herpinggaard. Denne sidste selv kan det nemlig ikke være; thi han var da alt forlængst død, og Herpinggaard var gaaet over paa andre Hænder, saasom den førnævnte Laurids Andersen

¹⁾ Hist. Tidsskrift 5 R. 1 B. p. 618.

²⁾ D. Mag. 4 R. 4 B. p. 156.

³⁾ Krag: Chr. III. Historie, Suppl. p. 114.

⁴⁾ f. Ex. paa Stamtavlen i Hofmans danske Adelsmænd.

⁵⁾ D. Mag. 3 R. 6 B. p. 61.

⁶⁾ D. Mag. 3 R. 6 B. p. 337.

og hans Svoger Bernt Angeldrup, en vis Christen Nielsen og flere, hvis indbyrdes Slægtskab nu ikke kjendes, men som efter Datidens Sædvane førte Proces om Arven. Slægten Krabbe vides dog ikke at have taget Del i denne til alle Tider noget kostbare Adspredelse, men blev alligevel, som det synes, mange Aar efter for en kort Tid Eneeier af sin mødrene Stamgaard Herpinggaard.

Oluf Krabbe

var opkaldt efter sin Morfader, gamle Oluf Rytter paa Kappel. Om hans Ungdom savnes enhver Efterretning, og selv hans senere Liv har kun efterladt sig faa Spor; men det lader da heller ikke til, at han har opnaaet nær saa lang en Levetid som Faderen. Som eneste Arving eiede han baade Damsgaard og Ferringgaard; men, medens Faderen skrev sig til begge disse Gaarde i Flæng, nævnes Oluf kun til Damsgaard, og hans Søn Godske Krabbe fortrinsvis til Ferring. Man kan saaledes ikke danne sig nogen Mening om, hvilken af Gaardene der var den anseeligste.

Første Gang vi træffe Oluf Krabbe er i Aaret 1559, da han paa Viborg Landsting æskede Dom over Niels Kaas til Hessel, som havde dræbt Olufs Sødskendebarn Oluf Rytter til Kappel.¹⁾ Sidstnævnte havde nemlig kun efterladt sig nogle umyndige Born, og da han ingen Brødre havde, var Oluf Krabbe nærmeste Slægtning til at paatale Drabet. Det er heldigvis den eneste Gang, at vi see de Krabber blande sig i deres Frænders Affairer paa Kappel, som da ogsaa vare alt Andet end indbydende. Den Dræbtes Enke, Fru Ide Munk, førte nemlig en langvarig Trætte med sin Søn Anders Rytter og Forholdet mellem dem var saa slet, at Moderens Folk overfaldt og mörbankede Sønnen, da han engang kom til hendes Gaard; til Gjengjæld maatte hun selv snart efter søge Kongens Beskjermelse mod Sønnen. Derimod vare de Begge lige gode om at forøde Datteren, Jomfru Edel Rytters Gods, og det nyttede Intet, at Kongen atter og atter beskikkede Værger til at tage sig af hende. Endelig førte Anders Rytter et yderst daarligt Samliv med sin Frue, Anne Grøn, hvem han ikke blot mishandlede med Hug og Slag, men ogsaa skilte af med hendes Medgift, saa Kongen ogsaa her maatte lægge sig imellem. Det kan derfor kun tale

¹⁾ Kolderup Rosenvinge: Gamle danske Domme 1 B. p. 268.

til Fordeel for Krabberne, at de synes at have afbrudt al Forbindelse med disse vanartede Slægtninge.

Kolderup Rosensinge, der ikke kjendte Slægtskabet mellem Oluf Rytter og Oluf Krabbe, er i sin Udgave af gamle danske Domme gaaet ud fra, at Oluf Krabbe var Lehnsmænd paa Bøvling og i denne Egenskab tiltalte Drabsmanden. Denne Forudsætning er urigtig; det betydelige Lehn Bøvling var fra 1558 til 1561 forlehnet til Albert Skeel. Derimod fik Oluf Krabbe 1559 en lille Forlehnning af Kongen, nemlig Sandfærggaard i Vind Sogn, Ulvborg Herred, som den 9 Mai blev ham overdraget uden Afgift.¹⁾ Stor Indtægt har han dog neppe havt deraf; thi Vind Sogn er den sørgeligste Hedeegn i hele Ringkjøbing Amt, og han mistede desuden snart sit Lehn, idet Kongen 1563 overdrog Sandfærggaard til Landsdommeren Palle Juel.²⁾

Oluf Krabbe har maaske deltaget i Syvaarskrigen, idetmindste sees han 1566 med nogle flere jydsk Adelsmænd at have ført en Deel i Jylland udskrevne Baadsmænd til Kjøbenhavn.³⁾ Det er ikke usandsynligt, at han er falden i denne Krig; thi med Undtagelse af, at han i en Præsteberetning fra 1568 nævnes som Eier af en Bondegaard i Tise Sogn i Vendsyssel,⁴⁾ have vi ikke fundet ham omtalt senere.

Oluf Krabbes Frue kaldes paa Stamtavlerne enten Anne Griis, Anne Godske eller Sophie Friis. Støttet paa den førnævnte gamle Ahnetavle over Anders Jespersen Friis er den Formodning bleven fremsat,⁵⁾ at hun var Datter af en sjællandsk Adelsmand Mogens Godske og Fru Margrethe Sparre, hvad Sønnens Navn Godske Krabbe kunde synes at bekræfte. En god gammel Slægtbog kalder hende imidlertid Anne Friis af Vadskjærggaard, og i denne Slægt Friis, hvis Vaaben var et paa en Bjelke siddende Egern, forekommer Fornavnet Godske ofte. Efter Tiden at dømme skulde hun altsaa være en Søster til Eierne af Vadskjærggaard, Godske Friis, og en Datter af den Niels Friis, som oftere omtales i Forbindelse med Oluf Krabbes Fader Christen. Rimeligere er det jo, at Oluf har

¹⁾ Registre over alle Lande 1559 p. 77 i Geh. Arch.

²⁾ Erslev: Danmarks Lehn og Lehnsmænd p. 136.

³⁾ Tegnelser over alle Lande 1566 p. 477 i Geh. Arch.

⁴⁾ Wulf: Statistisk Bidrag til Vendsyssel Stifts Historie i det 16 & 17 Aarh. p. 215.

⁵⁾ Hist. Tidsskrift 5 R. 1 B. p. 623.

hentet sin Frue i Nabo-Herredet Skodborg end i Sjælland, men det maa indrømmes, at en saadan Fru Anne Friis ikke findes paa de iøvrigt mangelfulde og feilagtige Stamtavler over de Friiser.

Godske Krabbe

var Oluf Krabbes eneste Barn og troligvis endnu umyndig ved Faderens Død. I Aaret 1580 forekommer han første Gang og forseglede da Hertug Christians (Christian IV) Hylding.¹⁾ Han nævnes blandt den jydsk Adel og skriver sig til Ferringe. I 1592 skrives han derimod til Damsgaard, da Kongen forlehnede ham med et Møllested i Dybe Sogn.²⁾ Formodentlig har denne Forlehnning været Anledning til et Mageskifte, som Godske Krabbe d. 7 Juli 1598 gjorde med Kongen³⁾ og hvorved han erhvervede den i Dybe Sogn liggende Møgelgaard, der nu ansættes til 12 Tdr. Hartkorn, men muligvis var mindre dengang, eftersom Kronens Vederlag indskrænkede sig til en Godske Krabbe tilhørende Fjerdepert i Græbsgaard i samme Sogn, hvilken Gaard nu er mindre end Møgelgaard. Denne Sidste blev kun kort Tid i Krabbernes Eie, thi Godskes Datter Kirsten bragte den ved sit Giftermaal til Slægten Vognsen, som beholdt den til 1672.

Godske Krabbe søgte sig, ligesom hans Fader og Farfader synes at have gjort, en Hustru blandt Omegnens Adelslægter. Hun hed Edele Vognsen og var en Datter af Erik Vognsen til Kongensgaard i Skodborg Herred og Søndervang i Hind Herred og Fru Maren Terkelsdatter Væbner. Erik Vognsen, som i nogle Aar var Admiral paa Holmen, hørte til en lille fra Stenumgaard i Ulvborg Herred stammende Adelslægt, hvis Vaaben var et halvt Møllehjul under en Murtinde.

Godske Krabbe var ved sin Død neppe stort mere end en 40 Aar gammel og efterlod sig en ung Enke med fem tildels ufor sørgede Børn. Hun giftede sig igjen efter kun faa Aars Forløb og fik Hans Skade til Rolsøgaard, hvem hun skjænkede mange Børn.

Godskes Børn vare Sønnen Jakob, Terkel og Oluf Krabbe og Døtrene Kirsten og Birthe.

¹⁾ Geh. Arch.: Sjællandske Registre 1580 p. 487.

²⁾ Geh. Arch.: Jydsk Registre 1592 p. 258.

³⁾ do. do. p. 1598 p. 93.

Jakob Krabbe

var vistnok den ældste af Brødrene, thi 1608 findes hans Navn under den udvalgte Prinds Christians Hylding¹⁾ og han var altsaa da myndig. Samme Aar, den 17 Novbr., ægtede han en ung Enkefrue ved Navn Maren Lange, som var en Datter af Hr. Niels Langes uægte, men adlede Søn Christen Lange til Bramminge og Fru Barbara Vind og førte i sit Vaaben een Rose. Jakob Krabbe har utvivlsomt gjort hendes Bekjendtskab i sin Stiffader Hans Skades Hus; thi hun var Enke efter dennes nære Slægtning (formodentlig Broder) den ældre Ove Skade, der var død Mandagen efter sit Bryllup med Fru Maren. Jakob havde med hende fire Børn, af hvilke dog en Søn Godske Krabbe og en Datter Birgitte næppe overlevede Forældrene. Aaret efter skriver han sig til Damsgaard og begærede da af Kongen Værger beskikkede for sine umyndige Sødskende, da han ønskede at skifte med dem saavel Arven efter Faderen som, hvad der kunde tilkomme dem hos deres Moder og Stiffader efter en mellem dem tidligere afsluttet Contracts Lydelse.²⁾

Jakob Krabbe skriver sig ellers til Væbnersholm eller Vaabensholm i Føvling Sogn, Tyrsting Herred, hvilken Gaard han sikkert havde arvet efter sin Mormoders Broder, Peder Terkelsen Væbner, der var død barnløs 1587 som sin Slægts sidste Mand. Her boede Jakob 1620, da han ved et kongeligt Brev, dateret Skanderborg d. 4 Jan. 1620, erholdt Bevilling at oppebære Brokornet af Brestenbro i Nim Herred.³⁾ Nogen betydelig Eiendom var Vaabensholm dog dengang ikke ligesaalidt som nu; thi i en Fortegnelse over Adelens Rostjeneste fra 1625 ere Jakob Krabbe og Jørgen Mund, der eiede Serridslevgaard i Vor Herred, tilsammen kun taxerede til en halv Hest, fattes 6 Tdr. Hartkorn.⁴⁾ Da der stilledees een Hest af hver 312 Tdr. Hartkorn, eiede altsaa disse to Herremænd tilsammen 150 Tdr. Hartkorn, eller knap 100 Tdr. af vor Tids Hartkorn. Selv om man gaaer ud fra, at Jakob, der nævnes først, eier Broderparten af dette Hartkorn, var han dog langt fra

¹⁾ Geh. Arch.: Saml. Hyldinger Nr. 61.

²⁾ Jydske Tegnelser p. 456.

³⁾ Geh. Arch.: Jydske Registre 1620.

⁴⁾ Klevenfeldts Collect. Geneal. Dan. p. 151 etc. i Geh. Arch.

nogen rig Mand, thi Jordegods gav dengang kun et ringe Udbytte.

Jakob Krabbe synes at have ført et meget tilbagetrukket Liv, beskæftiget med Driften af sin Gaard og Omsorgen for sine Børn. Vi vide derfor heller ikke meget mere at berette om ham. 1650 har han medbeseget Hyldingen af Kong Frederik IIIs ældste Søn¹⁾, og 1652, d. 16 December, ansøgte han ved et fra Damsgaard dateret allerunderdanigst Andragende om, at det ham hidtil betroede Værgemaal for hans Broder Olufs Børn maatte overdrages til den ældste af Sønnerne Henrik Krabbe, som ønskede at overtage det, og at Jørgen Juul til Aggersbøl og Herman Kaas til Restrup maatte faae Befaling til at bivaane Overleveringen.²⁾ Kort efter mistede Jakob Krabbe sin Frue, som døde 7 Septbr. 1653 i Veile, 77 Aar gammel, og han har neppe overlevet hendes Død ret længe; thi 1655 26 Juli blev Christoffer Huas og Hermann Kaas beskikkede til Commissarier paa Skiftet efter Jakob Krabbe til Lindberg.³⁾ I et udateret Mandtal over Adelen⁴⁾ nævnes Jakob Krabbe til Webnersholm. Fru Maren Langes Navn har været vedføiet, men er atter udstreget, hvorfor vi antage dette Mandtal at være forfattet ca. 1654 maaskee i Anledning af Hyldingen Aaret efter.

Terkel Krabbe

havde vistnok sit noget usædvanlige Fornavn fra sin Moders mødrene Slægt, de Væbnere, blandt hvilke det oftere forekommer. Formodentlig har han som Arvepart efter Forældrene faaet udlagt Horslundegaard i Vinding Sogn, Ulvborg Herred; thi hans Enke Fru Dorte Kruse skrives 1627 til »Hostlunde«, og den var neppe hendes Medgift eller efter hendes Forældre tilfaldne Arv, da hendes fædrene Gaard Balle laa paa Jyllands Østkyst; hun var nemlig en Datter af Mogens Kruse til Balle og Fru Anne Lunov. Derimod fik han med hende Rørbek Hovgaard i Rørbek Sogn, Gislum Herred; men den solgte han 1616 til Fru Anne Lykke, Claus Maltesen Sehesteds Enke.⁵⁾

Terkel Krabbe deeltog personlig i Kalmar-Krigen; thi ved en kongelig Befaling, dateret Hafniæ d. 26 Marts 1611, blev han og en-

¹⁾ Geh. Arch. Saml. Hyldinger Nr. 117.

²⁾ Geh. Arch. Jydske Indlæg 1653.

³⁾ Geh. Arch. Jydske Tegnelser 1655 p. 381.

⁴⁾ Geh. Arch. Danske Saml. Skab 14 Lit. A.

⁵⁾ D. Atlas IV.

deel andre Adelsmænd beordrede at give Møde i egen Person under deres respektive Faner, Terkel Krabbe under Riber Fane, hvis Ritmester var Albert Skeel.¹⁾

Terkel Krabbe havde ikke Børn med Dorte Kruse, og Ægteskabet har maaskee heller ikke været af stor Varighed. 1698 var Terkel nemlig endnu neppe myndig; thi hans Navn savnes i Hyldingen fra dette Aar, og 1622 blev hans Livsbane allerede afbrudt ved en voldsom Død.

Dette Aar var saavel Jakob som Terkel Krabbe nærværende i Horsens Onsdagen efter Pintsedag, som var d. 12 Juni, i Anledning af Jomfru Else Glambeks Begravelse. Der var tilstede mange af den afdøde gamle Dames Slægtninge, saasom hendes Faster Kirstens Børnebørn Søren Mund til Birkidsvold Niels Harboe af Holriis, Brødrene Søren og Niels Munk til Mølgaard og flere. Terkel Krabbes Svoger Otte Kruse til Balle var ogsaa med. Da alle disse gode Mænd sad ved Bordet, og efter Tidens Skik flittig tømte Mindebægre for den salig Jomfru, opstod der en Strid mellem Otte Kruse og Søren Munk til Mølgaard. Sidstnævnte drak nemlig Otte til med »en Glas Viin«, hvorefter Otte gjorde »samme Glas ret til den nederste Pæl« og flyede saa Glasset videre at skjænkes for en Anden. Søren tog imidlertid atter Glasset og satte det for Otte Kruse med de Ord: »Du skal gjøre den al Ret.« »Jeg meen, at jeg haver gjort den Ret« svarede denne. »Du skalt mæelige strax gjøre den altsammen Ret«, gjen tog Søren Munk; men Otte svarede: »Jeg troer ikke, Du vil nøde mig dertil.« Dog Søren blev ved: »Du skalt mæelige ret nu drikke det af.« Da stod Otte Kruse op og vilde gange til sit »Losement«; men Niels Harboe kom til ham nede i Salen, bød sig i Snak med ham og sagde: »Jeg troer ikke, Otte Kruse, at I tager mig de Ord til Mistykke, Søren Munk sagde til Eder, eller at I vil gjøre nogen Parlamente.« — »Nei Gud forbyde, at jeg skulde gjøre nogen Parlamente eller Lavet ulystig« svarede Otte. I det Samme kom Søren Munk til, sigende til Otte Kruse: »Mig siges, at Du haver æsket mig.« — »Det troer jeg ikke af den Aarsage, jeg haver det ikke gjort, for dersom jeg vilde Dig Noget, da skulde jeg vel sige Dig det, og ikke veed jeg os nogen Parlamente imellem at være, som enten Du eller jeg skulde fordre hinanden for«, var Ottes Svar. — »Jeg er ikke svaret dermed«, fortsatte Søren, hvortil den Anden kun bemærkede: »Jeg kan tro, lige som Du vil have det, saa kan

¹⁾ Sjøell. Tg. 1611 p. 378.

Du det faa.« Saa gik de alle tre, Niels Harboe, Søren Munk og Otte Kruse, ned i Gaarden; men da Sidstnævnte noget efter kom tilbage og vilde gaae ind i Salen, stod Søren i Gangen ved Salsdøren; han havde afført sig sin Kjortel, men havde to lange Kravehandsker paa Hænderne og strøg Kraverne op ad Armene: »Ikke est Du vred,« begyndte Søren, som tydelig nok var kommen i et kivagtigt og stridbart Lune under Bestræbelserne for i Glasset at drukne Sorgen over sin gamle Frænke. Otte, der ikke hørte til den Afdødes nære Slægt og vel havde været mere maadeholden ved Bordet, vilde ikke lade sig tirre, men svarede blot: »Lige som Du vil.« — »Lige som Du vil i Diefflens Navn« raabte Søren. — »Lad betemme til i Morgen«, mente den sindige Otte, men Søren holdt paa: »Nei, det skal endelig gjøres i Aften.« Otte vilde nu afbryde Samtalen og gaae ned i Gaarden; men Søren og Niels Harboe greb fat i ham og holdt ham. »Hvad Godt gjør dette?« indvendte Otte, »jeg vilde dog gjerne være tilfreds,« og skjøndt Søren ikke vilde lade sig sige, slap han dog fra dem og kom ned i Gaarden.

Imidlertid var Søren Munks forgjæves Forsøg paa at yppe Klammeri rygtedes blandt de øvrige Gjæster, og Terkel Krabbe, der ikke var i Besiddelse af sin Svogers Sindighed, var strax parat til at optage Striden. Da Søren kom ind i Salen og tog Plads, gik Terkel til ham og opfordrede ham til at stande op, han skulde finde Mand for sig. Søren blev imidlertid siddende, foregivende, at han Intet vilde befatte sig med ham; men dette eggede kun endmere Terkel Krabbe, som gjentagende Gange forgjæves udfordrede ham. Saa tilsidst gik Terkel ned og ud af Porten for at gaae til sit Losement; men dette var dog ikke efter Sorens Ønske og han sendte derfor sin Broder Niels Munk, der gjorde Tjeneste som Kjøgemester ved Begravelsen, efter ham. Terkel gik da ind i Gaarden ventende paa Søren, som nu var villig nok til at møde ham, »efterdi han ikke vilde lade hannem det i Fordrag«, og kom med en blottet Rapier i Haanden. Saa sloges de ærlig for Haanden i Gaarden uden at vexle videre Ord; men Kampens Udfald blev, at Søren Munk gjennemborede Terkel Krabbe. Der var gaaet Bud til Jakob Krabbe, at hans Broder og Søren Munk vare i Haandgemæng sammen, men han vidés ikke at være kommen tilstede. Derimod tog en nærværende »Zarsiant« af Eiler Gabrielsen Akeleyes, i Skanderborg Lehn liggende Compagni, Willum Peder- sen, sig af den Saarede og forblev hos ham, til han Dagen efter

døde. Ogsaa to Præster, Peder Jensen til Assens og Klakring og en anden Peder Jensen til Nykirke og Give, kom tilstede, da han laae paa sit Yderste, og den Sidstnævnte gav ham Alterens Sakramente.

Søren Munk flygtede naturligvis, men fik senere under 11 September s. A. kongeligt Leidebrev at komme tilbage og føre sin Sag.¹⁾ Som sædvanlig gjaldt det for den Dræbtes Slægtninge om at faae Drabsmanden idømt en klækkelig Pengebod, der i saa Fald jo tilfaldt dem; foreløbig havde man, Jakob Krabbe paa den ene og Niels Munk paa sin Broders Vegne paa den anden Side, travlt med at indsamle Vidnesbyrd. Jakob havde de to Præster og »Zarsianten«, der alle vidnede, at Terkel paa sit Dødsleie klagede tidt og ofte, at han af Søren Munk var bleven gennemstukket med et Væрге uden al Skyld og Brøde, og bad inderlig, at Gud vilde være en retfærdig Dommer derover. Endvidere erhvervede Jakob et Thingsvidne af Vrads Herredsting af nogle Bønder, som havde været tilstede ved Kampen og vel ikke mindedes, om de Handsker, Søren Munk havde paa, vare Kravehandsker, men derimod saae, at denne med sin venstre Haand slog sin Modstanders »Kortt-las« tilside og saa stak ham igjennem med sit Væрге; samt Otte Kruses Erklæring om Stridens Begyndelse. Endelig fremsatte Jakob selv den Paastand, at Søren først havde indviklet sig med Otte Kruse, og der han ikke kunde føre sit Forsæt igjennem med ham, søgte han hans Broder med sit blotte Væрге og ham uskyldig uden billig Aarsag ihjelstak og tog af Dage.

Niels Munk derimod udstedte ikke blot sit eget Vidnesbyrd, men indhentede ogsaa sine Sødskendebørn Niels Harboes og Søren Munds skriftlige Erklæringer, alle lydende, at Terkel tidt og ofte æskede Søren Munk, og at Kampen imellem dem gik ærlig til. Samme Indhold havde et Thingsvidne af Nim Herredsting, udstedt af nogle Bønder, som vare tilstede for at tage Vare paa Gaarden under Begravelsen, samt flere Vidner af Horsens Bything, hvoraf et meddelte, at Terkel Krabbe sendte Søren Munk en Udfor dring med en Dreng.

Alle disse Vidnesbyrd bleve nu førte for Viborg Landsting; men da den ene Parts egentlig ikke modsagde den andens, vidste Landsdommeren ikke at dømme noget af dem magtesløst. Sagen gik da til Kongens Retterthing, hvor Dommen blev afsagt 14 Juni

¹⁾ Jydske Registre 1622.

1623. Den var strengt taget til Gunst for Søren Munk; thi han beholdt sin Fred, men skulde dog, Andre til et Exempel, paa tre Aars Tid drage udenlands og sig i fremmed Krigstjeneste forsøge.¹⁾

I Rostjenestelisten af 1625²⁾ taxeres Jørgen Friis til Faurskov (Farfader til den første Greve af Frisenborg), Bendix Norby til Urup, Christen Harboe til Holriis og Fru Dorte Kruse, salig Terkel Krabbes, tilsammen til een Hest tilovers to Tdr., altsaa ialt 314 Tdr. Hartkorn, men heraf falder vistnok kun en meget ringe Deel paa Fru Dorthes Part. I den Kornskat, som Adelen 1627 bevilgede Kongen, er Fru Dorte Kruse til Hostlunde da ogsaa kun ansat til 5 Skpr. Rug og 5 Skpr. Malt.³⁾

Senere Efterretninger om hende savnes.

Oluf Krabbe

skrives, ligesom Broderen Jakob, til Damsgaard. Da denne Broder i Aaret 1609 ønskede at holde Skifte med sine Sødskende, blev den senere Rigsadmiral Claus Daa til Ravnstrup under 1 Mai beskikket til Værge for den umyndige Oluf Krabbe, der da var i Claus Daas Tjeneste.⁴⁾ 1625 nævnes Oluf Krabbe i Rostjenestelisten,⁵⁾ hvor Claus von Andersen til Ulfesund, Oluf Krabbe samt Erik Krabbe til Veibyvad tilsammen taxeres til 1 Hest tilovers 7 Tdr. eller ialt 319 Tdr. Hartkorn. Af Kornskattelisten fra 1627 kan man danne sig et Begreb om Forholdet mellem hver af nævnte tre Adelsmænds Anpart i disse 319 Tdr.; thi i den er Claus von Andersen ansat til 1½ Tdr. ½ Skp. Rug og 1½ Tdr. ½ Skp. Malt, Oluf Krabbe til 1 Td. Rug og 1 Td. Malt, hvorimod Erik Krabbe slet ikke nævnes⁶⁾ Denne Sidste hørte til de Krabber fra Østergaard, men var besvogret med Slægten fra Damsgaard, thi hans Frue var en Kruse og Søster til Terkel Krabbes Enke.

Oluf Krabbe blev ikke nogen gammel Mand; thi allerede 1638 var han død. Han var to Gange gift, først med en Søster til sin Broder Jakobs Frue ved Navn Ide Lange, siden med Birgitte Krag, Datter af Henrik Krag til Trinderup, Lehnsmand paa Island,

¹⁾ Efter Dommen i Herredagsdombogen i Geh. Arch.

²⁾ Klevenfeldt Collect. Gen. Dan. p. 151 etc. i Geh. Arch.

³⁾ Danske Samlinger 2 R. 3 B. p. 139.

⁴⁾ Jydske Tegnelser p. 456.

⁵⁾ Klevenfeldt Collect. Gen. Dan. p. 151 etc.

⁶⁾ D. Saml. 2 R. 3 B. p. 136.

og Fru Kirsten Munk. Efter en Optegnelse i Kirkebogen for Kjettrup & Gøttrup Sogne skal hans sidste Ægteskab have været i 27 Aar og være bleven velsignet med syv Børn, tre Sønner og fire Døttre. Dette sidste er imidlertid netop Tallet paa de Børn, som kjendes, af begge Olufs Ægteskaber tilsammen, og heller ikke den første Angivelse synes at kunne forholde sig rigtig. 1638 var Fru Birgitte ialtfald Enke og bekostede da i Forening med Peder Huiffuel i Borup en ny Altertavle i sin Sognekirke Ferringe.¹⁾

Kirsten Krabbe

blev først gift med Laurids Kruse, der var en Søn af Enevold Kruse til Vingegaard og Fru Dorthe Vestenie,²⁾ og i Aaret 1599 blev forlehnet med Bakke Kloster i Norge. Dette Lehn mistede han atter 1608 og i det derom til ham udstedte Brev³⁾ kaldes han Laurids Kruse til Møgelgaard, hvilken Gaard han derfor maa antages at have faaet med sin Frue. Formodentlig har Sygdom foraaarsaget, at hans Lehn blev ham frataget, thi han levede ikke Aaret ud. Han efterlod sig nogle Børn, for hvilke hans Broder Enevold Kruse til Vingegaard, Landsdommer i Nørre Jylland, allerede før 4 Januar 1609 var bleven beskikket til Værge⁴⁾; men vi kjende af dem kun en Datter Dorthe Kruse, der siden blev gift med Jørgen Navl, og en Søn Enevold⁵⁾.

Fru Kirsten giftede sig anden Gang med Anders Mogensen til Heiselt. Han henhørte til en meget gammel Vendsyssel Slægt, som kan forfølges tilbage til det fjortende Aarhundrede; Genealogerne kalde den Vognsen, fordi dette Navn var meget almindeligt i den; men da den i sit Vaaben førte tre Blaamandshoveder, maa den ikke forvexles med Slægten Vognsen fra Stenumgaard, hvortil Fru Kirstens Moder hørte. Anders Mogensen, der var en Søn af Mogens Andersen til Steensbæk og Heiselt og Fru Karen Mikkelsdatter Hvas, skriver sig til Møgelgaard, som han altsaa sagtens

¹⁾ D. Atlas V.

²⁾ Deene Laurids Kruse maa ikke forvexles med sine to Fættre af samme Navn, nemlig Laurids Kruse Pedersen til Balle, der var Admiral paa Holmen, gift med Fru Inger Hoeg og døde 1597, og Laurids Kruse Tygesen til Svendstrup, der efterhaanden var Lehnsmand paa Vardøhuus, Island, Bergenhuus og tilsidst paa Dueholm, hvor han døde ugift 1609.

³⁾ Norske Rigs Registranter 4 B. p. 247.

⁴⁾ Norske Rigs Registranter 4 B. p. 291.

⁵⁾ Befaling til Forstanderen paa Sorø Skole, at afg. Laurids Kruse til »Mølgårds« Søn Enevold maa indtages i Skolen. (Sjællandske Tegnelser 1614 p. 70).

har faaet ved sit Ægteskab. Han nævnes i Tidsrummet fra 1611 til 1655, hvilket sidste Aar han var nærværende ved Hyldingen i Viborg.¹⁾ I et udateret Mandtal over Adelen²⁾, der synes at maatte henføres til dette Tidspunkt, skrives saavel Anders Mogensen som Otte Lunov til de Rude-Krabbers gamle Stamgaard Herpinggaard. Da de begge havde Fruer af de Damsgaardske Krabber, ledes man herved til den Formodning, at denne Slægt har gjort Fordring gjældende, til Herpinggaard, efterat den oftere nævnte Laurids Andersens Slægt var uddød med hans Sønner Anders og Thomas Lauridsen. Fru Kirsten Krabbes Broder skrives ogsaa stundom paa Stamtavlerne til »Hjerminggaard«, hvormed vel er meent Herpinggaard.

Anders Mogensen nævnes i samme Mandtal at være Enke-
mand; men naar Fru Kirsten døde, vides ikke. Hun skjænkede ham Børn, hvoraf vi dog kun kjende to Døttre: Jomfru Karen, som 1672 solgte Møgelgaard til Baron Rüse, og Inger, som var gift med en norsk Adelsmand, Jesper Friis til Landvig. Denne Sidste har efterladt sig nogle Familieoptegnelser, hvori han bærer Anders Mogensen med Titlen af »Kongelig Majestæts Cantsler«; da denne imidlertid end ikke vides at have tjent i Cancelliet, er det ubekjendt, hvad Jesper Friis mener med denne Angivelse, som selvfølgelig ikke maa tages bogstavelig.

Birthe Krabbe

var endnu umyndig 1609, hvorfor Jens Mogensen (Hvide eller Harboe) til Sindinggaard³⁾ blev beskikket til hendes Værge paa Skiftet efter Faderen.⁴⁾ Hun nævnes i den ofte citerede Rostjerneliste af 1625; her er Peder Bille til Jungergaard, Jomfru »Birrette« Krabbe, Erik Friis til Lindtorp, Fru Maren Jensdatter, Jomfru Magdalene Kaas og Søstrene Margrethe og Anne Vognsen alle i Forening kun taxeret til een Hest tilovers 18½ Td., altsaa ialt 330 Tdr. Hartkorn. Jomfru Birthe maa saaledes dengang have været i Besiddelse af Jordegods; men vi vide ikke, hvori dette bestod. Længe har hun da heller neppe eiet samme Gods; thi under det paafølgende Indfald i Jylland af keiserlige Tropper, skal

¹⁾ Geh Arch. Saml. Hyldinger Nr. 121.

²⁾ Geh. Arch. D. Cancellis Aflevering Skab 8 Nr. 163 Lit. A.

³⁾ Jens Mogensen var en fjernere Slægtning af Birthe Krabbe, idet hans Moder Fru Kirsten Svendsdatter (Væbner) var Sødskendebarn til Birthes Mormoder Fru Maren Tærkelsdatter (Væbner).

⁴⁾ Jydske Tegn. p. 457.

hun være løben af Landet med en fremmed Rytter. Om hendes senere Skjæbne vides ingen Efterretning.

Godske Krabbe

savnes paa de fleste Stamtavler, men anføres i en gammel Slægtetog med den Tilføielse, at han døde ugift.

Iver Krabbe

synes ikke at have arvet sin Faders Hovedgaard Vaabensholm; thi han nævnes ikke blandt denne Gaards Eiere. Flere af hans Børn ere fødte paa Høiriis; men heller ikke denne Gaard eiede Iver; thi den tilhørte dengang Rigsraad Erik Juel og Fru Sophie Sehested, og da der ikke kan paavises noget Slægtskab mellem dem og Iver Krabbe og hans Frue, er disses Ophold paa Høiriis uforklarligt. Mulig har han leiet sig Bopæl her, efter at han var bleven forlehnet med Hanherred og Mors Provsti. I det udaterede Mandtal over Adelen fra ca. 1655 skrives han »Iffr Krabe til los-bun«; men det er ikke lykkedes at finde dette aabenbart forvanskede Stednavn. Iver Krabbe tjente i sine yngre Aar i Cancelliet, hvor han synes at være bleven ansat 5 Aug. 1640;¹⁾ i denne Stilling erhvervede han vistnok den førnævnte Forlehnning, ja blev endogsaa brugt i diplomatiske Sendelser. I den svenske Gesandt Magnus Durells Dagbog berettes nemlig under December 1649, at Ivar Krabbe Jakobsen som Gentilhomme Envoyé skulde gaae til Storfyrsten af Rusland blandt Andet for at anholde om Tilladelse for nogle danske Undersaatter til at udskibe et Parti Rug toldfrit for Archangel.²⁾

Iver Krabbe deltog 1655 i Hyldingsacten i Viborg.³⁾ 1660 mistede han sit Lehn, som under 14 August blev overdraget til Henrik Gyldenstiern⁴⁾; muligvis har han altsaa da trukket sig tilbage fra Cancellitjenesten. Dette Aar var han tilstede ved den mærkelige Rigsdag i Kjøbenhavn og har medunderskrevet Souverainetetsacten af 10 Januar 1661.⁵⁾ Endnu i September s. A. var

¹⁾ Grundtvig: Meddelelser fra Rentekammerarchivet 1872 p. 164, ofr. p. 163.

²⁾ P. W. Becker: Saml. til Dmrks Historie i Fr. III Tid, 1 B. p. 31.

³⁾ Geh. Arch. Saml. Hyl. Nr. 121.

⁴⁾ Kall Rasmussens Noter til Hofmans Stamtavler. (Kongl. Bibl.)

⁵⁾ Geh. Arch. Aarsberetninger 2 B. p. 128.

han i Live og lod en Datter døbe i Lemvig Kirke,¹⁾ men dermed tabes han af Syne.

Iver Krabbe var gift med Birgitte Kaas, som hørte til de Kaaser med Muurtinden i Vaabnet. Der var imidlertid dengang to Damer af dette Navn, de vare Sødskendebørn, den ene Datter af Iver Kaas til Ulstrup og Fru Sophie Krag, den anden Datter af Christen Kaas til Skovsgaard og Fru Ane Galt. Mulig var det den Sidstnævnte, som havde Iver Krabbe; thi blandt deres Børn findes Navnene Christen og Ane; men at Iver Krabbes Datter døde paa Glomstrup hos to Søstre til Fru Sophie Krag, taler dog for, at hans Frue var en Datter af Iver Kaas og denne Fru Sophie.

Barbara og Edele Krabbe.

Om disse to Døttre af Jakob Krabbe og Fru Maren Lange have vi ingen ydeligere Efterretninger fundet, end som paa Stam-tavlen er anført.

Edele Krabbe

var en Datter af Oluf Godskesen Krabbes Ægteskab med Ide Lange. Hun var endnu ugift 1641, da hun og Søsteren Anne fik Kongelig Bevilling, dateret Glückstadt d. 7 August 1641, at være deres egen Værge.²⁾ Siden blev hun gift med Anders Munk til Hedeaaas, en lille Gaard i Aasted Sogn i Vendsyssel.

Anders Munk var af den meget udbredte Slægt Munk, som i sit Vaaben førte en med en Viinranke belagt Bjelke. Sædvanlig anføres han at være en Søn af Jens Munk til Haubro og Fru Kirsten Seefeld; men denne Angivelse lader sig vanskelig bringe i Samklang med, at Anders Munk og Enevold Munk til Urup kalde Claus Unger til Villerup deres »kjære Broder«. Anders Munk deltog i Hyldingen i Viborg 1655, og i det oftere citerede Mandtal over Adelen, som vel er udateret, men synes at skrive sig fra denne Hylding, nævnes baade Anders Munk og Fru Edel. I et senere Mandtal fra 1670³⁾ nævnes kun Anders, og hans Frue var altsaa da død. Selv døde Anders Munk d. 28 Juni 1674 paa Hedeaaas. Der tillægges ham ikke Børn paa Stamtavlerne; men det er dog sandsynligt, at den Oluf Munk, som 1677 var nærværende paa Villerup paa et Skifte blandt de Ungere, var en Søn af Anders Munk og Fru Edele Krabbe.

¹⁾ Lemvig Kirkebog.

²⁾ Jydske Registre 1641 (Geh. Arch.).

³⁾ Geh. Arch. D. Cancellis Aflev. Skab 8 Nr. 163 Litr B.

Barbara Krabbe ·

var ogsaa en Datter af Oluf Krabbes første Ægteskab og opkaldt efter sin Mormoder Fru Barbara Vind. I en endnu ung Alder blev hun ved Aar 1640 gift med Niels Galde til Holeby i Norge og Egebjerg i Vendsyssel. Han var en Søn af Oluf Galde til Tomb og Fru Dorthe Mouridsdatter Skovgaard til Egebjerg og stammede fra en gammel, anseet, norsk Adelsslægt, som netop dengang ved Giftermaal var bleven knyttet til Jylland. Hans Broder Gude Galde eiede Nørlund og var gift med en Søster til den bekendte, rige Fru Ellen Marsvin, og at disse Brødre vare velhavende Folk, sees bedst af, at de i Rostjenestelisten af 1625¹⁾ taxeres til 3 Heste fattes 13¹/₂ Tdr., altsaa tilsammen 922¹/₂ Tdr. Hartkorn.

Den unge Piges Frænder havde altsaa ved dette Parti sørget godt for hendes timelige Udkomme; men i andre Maader har det neppe været efter hendes Ønske.

Niels Galde var nemlig en gammel Mand, henved 60 Aar, da han giftede sig, og var derhos daarlig begavet i aandelig Henseende; allerede 1623 var Gerloff Nettelhorst bleven beskikket til Værge for ham, efterdi han »ikke var ved sit fulde Sind og Forstand«. Ægteskabet blev alligevel velsignet med en Datter, som blev født 1643. Formodentlig paa Grund af sin aldrende og svagelige Tilstand har Niels Galde hverken deeltaget i Hyldingen af 1650 eller 1655; men han døde dog først 1659, 78 Aar gammel. Endnu samme Aar, hun var bleven Enke, gjorde Fru Barbara d. 26 October sin Datters Bryllup med Ritmester Frederik Unger, der var en Broder til Fru Barbaras Svigerinde Fru Eva Unger og ved sit Giftermaal blev Eier af Egebjerg.

Forøvrigt skal hun selv i 1665 have indgaaet Ægteskab med en meklenborgsk Adelsmand af Slægten von Preen; men herom savnes nærmere Oplysning.

Anne Krabbe

var ligesom de to foregaaende en Datter af Oluf Krabbe og Fru Ide Lange. Hun fik, som alt omtalt, 1641 tillige med Søsteren Edele en Kongelig Bevilling, at de selv maatte forestaae deres Værgemaal, og var altsaa da endnu ugift. Siden ægtede hun Otte

¹⁾ Klev. Collect. Gen. Dan. p. 151 etc.

Lunov til Restrup i Rindsherred og Røkkergaard i Bølling Herred. Han eiede desuden Herpinggaard, hvortil han i det udaterede Mandtal over Adelen skrives. Vi have tidligere omtalt Muligheden af, at Krabberne ved gammelt Arvekrav kan have erhvervet denne Gaard, som Otte eiede i Forening med sin Frues Fastermand Anders Mogensen. Fru Annes Ægteskab var neppe stort at foretrække for Søsteren Barbaras; thi vel vide vi ikke Noget at udsætte paa Otte Lunovs aandelige Evner, men han var lige som Niels Galde meget ældre end sin Frue og dertil Enkemand for anden Gang og med fem Børn. Han havde nemlig først været gift med Fru Sidsel Tygesdatter Krabbe af Slægten fra Østergaard og siden med Fru Dorthe Prip. Desuden var han ikke saa velhavende som Niels Galde; thi i 1625 blev han og tre andre Adelsmænd: Vogn Vognsen til Steenshede, Vogn Krag til Slette og Vogn Griis til Rolsgaard tilsammen kun taxerede til 306 Tdr. Hartkorn.¹⁾

Otte Lunov, der var en Søn af Laurids Lunov til Holmegaard og Fru Anne Kruse, døde 1656 uden at have havt Børn med sin sidste Frue. Hun overlevede ham og indgik nyt Ægteskab med Anton von Kampten eller, som han som oftest kaldes, Tønne Kempster. Hans Fader hed Leo Bartholomæus Kampten v. Silschoffen, og var indkommen her til Danmark med de keiserlige Tropper. Moderen var en dansk Adelsjomfru ved Navn Ide Eriksdatter Heidensdorff. 1670 nævnes i Mandtallet over Adelen²⁾ »Velb. Tønnes Kiempter til Aarklitt«; men der anføres ingen Frue ved ham. Overklit, som ligger i Vennebjerg Sogn, Vennebjerg Herred, var en lille Hovedgaard, tilhørende de Lunover, og den beboedes da ogsaa samtidig af Fru Inger Kaas, sal. Laurids Lunovs, hvilken sidste var en Søn af Otte Lunovs første Ægteskab. Gaadefuldt er det, at i samme Mandtal nævnes »velb. Frue Maren Krabbe, Sal. Otte Lunovs til Kaiholmb« (Rubjerg Sogn, Vennebjerg Herred), thi selv om man gaaer ud fra, at »Maren« er en Feilskrift for »Anne« bliver det dog uforstaaeligt, hvorfor hun ikke nævnes sammen med Tønne; thi denne maa jo antages ved sit Giftermaal at være kommen ind paa Lunovernes Gaard Overklit, og de kan alt-saa ikke dengang endnu have været ugifte.

¹⁾ Klev.: Collect. Gen. Dan p. 151. etc.

²⁾ Geh. Arch. D. Cancellis Aftev. Skab 8 Nr. 163 Lit. B.

Godske og Terkel Krabbe

vare begge Børn af Oluf Krabbes andet Ægteskab og døde i en ung Alder. En af dem, som var yngre end Broderen Henrik, levede endnu 1652; men vi vide ikke hvilken.

Henrik Krabbe

var Søn af Oluf Krabbe og Fru Birgitte Krag, efter hvis Fader han var opkaldt. Han arvede den fædrene Gaard Damsgaard og var myndig 1652, da Farbroderen Jakob Krabbe, som hidtil havde forestaaet Værgemaalet for Henriks yngre Broder og Søster, i en allerunderdanigst Ansøgning, dateret Damsgaard d. 16 December, androg om, at dette Værgemaal efter Henrik Krabbes Begjæring maatte overdrages til denne, hvem Farbroderen ansaa for at være vederhæftig nok til at blive samme betroet. Der begjæredes derhos en kongelig Befaling til Jørgen Juul til Aggersbøl og Hermann Kaas til Restrup om at være tilstede ved Værgemalets Overlevering.¹⁾ 1655 var han nærværende ved Adelens Hylding,²⁾ men han har neppe oplevet Souverainetets Indførelse; thi han nævnes ikke i de i den Anledning udstedte Actstykker. Han er altsaa død i en forholdsviis ung Alder.

Henrik Krabbe var gift med Eva Unger, Datter af Hans Wulff v. Unger og Fru Berete Clausdatter Kaas til Villerup. Endnu hænger i Skallerup Kirke et gammelt Epitaphium med Fru Evas Forældres 32 Ahner og følgende snurrige Vers om deres Herkomst:

En Steyermarcker af Gebort,
 En Unger af Familli.
 I Steyermarck min Tid var kort,
 Til Danmarck stod min Villi.
 En Kaasis Rod jeg planted der,
 Sex Grene deraf komme;
 De fem voxte til Vaaben at bær,
 Den sjette en Jomfru Unge.

Denne »Jomfru Unge« skjænkede Henrik Krabbe to Sønner Ole og Hans Krabbe, men ægtede siden Gjord Galt til Hørbylund og Viumgaard, efter hvem hun blev Enke 1684. Hun døde selv 1694 og ligger begravet hos sin sidste Husbond i Hørby Kirke.³⁾

¹⁾ Geh. Arch. Jydske Indlæg 1653.

²⁾ Geh. Ar. Saml. Hyld. Nr. 121.

³⁾ D. Atlas V.

Gjord Galt og Fru Eva skrives i Adelsmandtallet af 1670¹⁾ til Damsgaard, hvor de altsaa dengang boede, men dette er sidste Gang vi træffe Gaarden i Forbindelse med Krabbernes Slægt.

Ide Krabbe

var en Datter af Oluf Krabbe og Fru Birgitte Krag. Hun er imidlertid ikke opført paa de tidligere Stamtavler over Slægten, og vi have da heller intet Andet at meddele om hende, end at hun var født paa Damsgaard Aar 1631 og døde i Landsbyen Trustrup i Kjettrup Sogn, Vester Han Herred, d. 26 Juni 1686, 55 Aar gammel.²⁾ Hun var ugift.

Maren Krabbe.

Ogsaa hun findes her for første Gang opført paa Stamtavlen over Slægten i Henhold til følgende Optegnelse i den gamle Kirkebog for Hvidbjerg Sogn paa Mors: »1663 29 December nedsattes i Hvidbjerg Kirke Jomfru Maren Krabbe Iversdatter, ni Aar gammel, som døde paa Glomstrup.« Denne Gaard, som ligger i Hvidbjerg Sogn, tilhørte dengang to gamle Jomfruer Ellen og Anne Krag, Søstre til den Fru Sophie Krag, Iver Kaas'es, som formodentlig var den lille Marens Mormoder.

Jakob Krabbe

skrives til Strandbjerggaard i Humlum Sogn, Skodborg Herred, der nu ansættes til 15^{1/2} Td. Hartkorn, men i Danske Atlas kun opføres til 12 Tdr. 1 Alb. Den kaldes ofte Strandbygaard og eiedes før af Enevold Blik og dennes Søn Iver Blik, der døde ugift som sidste Mand af sin Slægt. Da Jakob Krabbes Frue Clara Marie Rønnov,³⁾ var en Datter af Mogens Ernst Rønnov og Fru Mette Blik, som var en Broderdatter af Enevold Blik, har han formodentlig erhvervet Gaarden ved sit Giftermaal. Det berettes

¹⁾ Geh. Arch. D. Cancellis Alev. Skab 8 Nr. 163 Litr. B.

²⁾ Kjettrup Kirkebog.

³⁾ Fru Clara Marie hørte forøvrigt ikke, som man af Navnet Rønnov kunde fristes til at tro, til den gamle dansk Adel, thi hendes fædrene Navn var egentlig Rønne, en i Bremen hjemmehørende Adelsslægt, som i Midten af det syttende Aarh. var kommen til Danmark, hvor Navnet var bleven forandret til det mere velkendte Rønnov.*)

*) Personalhist. Tidsskrift 2 B. p. 360.

under Strandbjerggaard i Traps Beskrivelse af Danmark,¹⁾ at Jakob Krabbe gik i Armod og tog Corporaltjeneste; men dette maa dog ikke forstaaes som, om han maatte gaae fra sin Gaard. 1690 ansøger han nemlig om at forskaanes for Kop- og Kvægskat for Aaret 1686 til Beløb 21 Rdl., beraabende sig paa, at hans paaboende Gaard Strandbjerggaard kun var af tolv Tdr. Hartkorn og intet tilliggende Bøndergods havde, men at han dog svarede Familieskat lige med de Privilegerede. Paa denne Ansøgning afgav Rentekamret under 22 Febr. 1690 følgende Erklæring: »Gaarden er ikkun ti Tdr. Hartkorn, og Tilstanden er bekjendt at ikkun være slet, som han og skal have tagen Corporaltjeneste under Oberst Schwanewedel og ladet Konen der efter sig, saa han vel derudi skulde trænge til Eders Majestæts Naade«. Kongen resolverede derefter: »Vi have Allernaadigst bevilget, at Supplicanten maa formedelst sin slette Tilstand for indmeldte Tyve og Een Rigsdaler Allernaadigst være fri og forskaanet«. ²⁾

Det er et ganske eiendommeligt og for den gamle Adels daværende sørgelige Forfatning betegnende Billede, som Rentekamrets ovennævnte Erklæring ruller op for os. Billedet af en Adelsmand, som hellere end ganske at give Slip paa sin lille, af Skatter stærkt tyngede og sagtens efter Svenske Krigen endnu haardt medtagne Hovedgaard, som ikke kan yde baade ham og hans Hustru et nødtørfigt Udkomme, resolut tager Musketten paa Nakken for selv at søge sit Ophold, idet han overlader Gaardens Drift til Hustruen. Og denne Hustru har sikkert viist sig sin Ægtefælles Tillid værdig; thi Jakob Krabbe synes allerede efter faa Aars Forløb at have taget sin Afsked fra den militaire Tjeneste, om hvilken forøvrigt nærmere Efterretninger savnes. Han maa nemlig allerede antages at være vendt hjem inden 1693, da han d. 14 Marts d. A. var nærværende paa Kongensgaard og til Vitterlighed forseglede et mellem hans Søstersøn Henrik Linderoth og dennes Frue Kirsten Rothkirck oprettet gjensidigt Testamente.³⁾ Ved denne Leilighed skrives han til Strandbjerggaard.

Jakob Krabbe skal, før han fik Fru Clara Marie Rønno, have havt til Ægte en Anne Grøn eller Anne Brun; men om dette

¹⁾ 2 Udg. 6 Bind p. 323.

²⁾ Rentekamrets Resolut. Prot. XVIII p. 232.

³⁾ Jydske Registre 1693.

Ægteskab haves ingen tilforladelig Efterretning. Den adelige Slægt Grøn var da forlængst uddød, hvorimod de Brun'er vel endnu vare til; den førnævnte Enevold Bliks første Frue hed netop Fru Anne Brun, og man fristes til at troe, at det er denne tidligere Fru Anne Brun paa Strandbjerggaard, der feilagtig er bleven antagen for Jakob Krabbes Frue, eftersom han siden eiede bemeldte Gaard.

Da Jakob Krabbe og Fru Clara Marie Rønnoev ei havde Børn sammen, ansøgte de om og erholdt under 11 August 1714 kongelig Bevilling, at den Længstlevende af dem maatte sidde i uskiftet Bo.¹⁾ To Aar efter ansøgte Jakob Krabbe til Strandbjerggaard om Opreisning at maatte indstevne en under 8 Januar 1715 paa Hillerslev-Hundborg Herredsting afsagt Dom mellem ham og Justitsraad Friederich Birchenbusch, hvorved Jakob Krabbe var til-dømt Værgemaalet for to af afgangne Hartvig Kaas'es Sønner (Jakobs Sødskendebørn) at antage og tilsvare; Jakob havde nemlig ikke været nærværende paa Skiftet efter Hartvig Kaas, der var passeret for 11 Aars Tid siden uden hans Bopæl og under et fremmed Stift og Herred, ligesom han heller aldrig havde befattet sig Noget dermed. Uagtet det nu var over den Tid, da samme Dom efter Loven burde have været paatalt og indstevnet, fik han den ansøgte Bevilling; dog skulde han være tiltænkt først at stille Birchenbusch nøiagtig Forsikkring for hvis Omkostning, denne kunde foraarsages, ifald Jakob Krabbe tabte sin Sag. Bevillingen er dateret Hafniæ d. 27 November 1716.²⁾

Jakob Krabbe, som maa være født i Aarene kort før 1660, var nu en ældre Mand. Som vi see, eiede han endnu Strandbjerggaard 1716, og da han fandt sit sidste Hvilested paa Humlum Kirkegaard, tør vi vel nok antage, at han har eiet eller idetmindste beboet denne Gaard til sin Dødsdag.

Arvingerne efter Jakob Krabbe vare hans Søsterbørn, førnævnte Capitain Henrik Linderoth i Vester Døvling og Madame Birgitte Sophie (Munk), salig Lars Andersens af Urup;³⁾ han har altsaa ikke selv efterladt sig Børn.

Fru Clara Marie Rønnoev overlevede ham vist i mange Aar og døde først i Januar Maaned 1741. Hun ligger begravet hos

¹⁾ Jydske Registre 1714.

²⁾ Jydske Registre 1716.

³⁾ Klevenfeldts Stamtavle over Krabberne.

sin Husbond paa Humlum Kirkegaard, hvor en stor Sten skal betegne deres Grav.¹⁾

Christen Krabbe

var, efter Stamtavlerne, ligesom Broderen flere Gange gift; men ogsaa for hans første Ægteskab, med en Kirsten Abildgaard, savnes paalidelig Hjemmel. Af den adelige Slægt Abildgaard levede dengang kun en eneste, gammel Mand Eggert Abildgaard i meget fortrykte Kaar; men det vides ikke, at han og hans Frue Dorthe Lykke har efterladt sig Børn.

Derimod blev Christen Krabbe i Aarene 1680—89 gift med Fru Dorthe Norby til Urup, Enke efter Enevold Munk.²⁾ Med hende, der var en Datter af Bendix Norby til Urup og Donslund og Fru Dorthe Lange til Lunderup, fik Christen Krabbe Norbyernes Fædrengaard Urup i Grindsted Sogn, Slavs Herred.

Under de ulykkelige Krigsforhold var denne Gaard bleven haardt medtaget, saa at den i Fru Dorthes første Mand Enevold Munks Tid kun blev ansat til 14 Tdr. Hartkorn og 27 Tdr. Hartkorn Bøndergods.³⁾ Under de daværende trykkende Tider, da Jordegodset tyngedes ved overordentlig haarde Skattepaalæg, mislykkedes det

¹⁾ Klevenfeldts Stamtavle over Krabberne.

²⁾ Denne Dame var vel af god gammel Adel; men hendes Slægt maa ikke, saaledes som det oftere er skeet, sammenblandes med den Æt, hvortil den berømte Hr. Søren Norby henhørte. Denne sidste Slægt var udelukkende bosat i Fyen, hvor den eiede Herregaardene Uggerslefsgaard og Lindskov. Dens Vaaben var et deelt Skjold, i hvis venstre Felt en Tverbjelke, og paa Hjelmen to Vesselhorn. Om Fru Dorthes fædrene Vaaben er det andetsteds, formodentlig paa Grund af en feil Opfattelse af den heraldiske Figur anført, at det var et liggende Dyrehorn; Familiens Sigiller gjør det imidlertid utvivlsomt, at det rettelig var en liggende Stub med tre opstigende Egeblade og paa Hjelmen tre Egeblade. Dette Vaaben omtales da ogsaa i Adelslexiconnet, som værende ført af en Slægt Norby, der egentlig hed Eckenløf og stammede fra en af Søren Norbys Officerer, hvem han skaffede Adelsskab; men som uddøde for den egentlige Norby Slægt. Heller ikke denne Efterretning er imidlertid paalidelig; thi for det Første overlevede Fru Dorthes Slægt længe de egentlige Norby'er, der uddøde paa Mandslinien 1613, for det Andet vides den hverken at have heddet Eckenløf eller tjent Søren Norby. Stamfaderen, der boede paa Skovgaarde i Fyen og levede 1518, hed simpelthen Laurids Pedersen, men hans Frue var maaske af Søren Norbys Slægt; thi deres to Sønner Peder og Oluf optog begge Navnet Norby. Disse Brødre eiede ogsaa Gods i Jylland, nemlig Kragemose og Urup.

³⁾ D. Saml. 1 R. 3 B. p. 316.

for mere end en Adelsmand at holde sig oppe og allerede 1689 see vi Christen Krabbe frasige sig Urups gamle Herlighed og Privilegier for en Restance af Kop-, Ild-, Familie- og Folkeskat stor — 30 Rigsdaler.¹⁾ Det maa have været et haardt Slag for Fru Dorthe at see sin gamle fædrene Gaard reduceret til en slet og ret Bondegaard, selv om der deraf fulgte adskillig Skattelettelse.

Hun overlevede det imidlertid kun faa Aar; thi allerede 13 Februar 1696 døde hun 58^{1/2} Aar gammel.²⁾ Egentlig skulde Christen Krabbe nu fratræde Urup til Fru Dorthes eneste Barn, hans Stifson Peder Munk; men Christen Krabbe gjorde en Contract med denne, hvorefter han forblev paa Urup, hvorimod Peder Munk og hans Frue, Christen Krabbes Søster, bosatte sig paa Gaarden Modvig.³⁾

Christen Krabbe giftede sig paany i Aaret 1701 og tog sit Næstsødskendebarn Anne Dorothea Blome, som kort forinden var bleven Enke efter Alexander Grubbe til Sønderstehoved. Hun hørte til den bekjendte holstenske Adelslæggt og var en Datter af Diderik Blome til Refstrup og Fru Dorthe Frandsdatter Kaas.

Til denne sin Frue forskrev han ved et fra Urup d. 20 October 1701 dateret Brev alt sit Jordegods, undtagen 22 Tdr. 7 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. Hartkorn, hvorom han havde contraheret med sin Stifson Peder Munk.³⁾ Christen Krabbes Sigil under denne Forskrivelse, der fik kongl. Confirmation d. 19de November næst efter,⁴⁾ viser de to Skraabjelker.

Fru Anne Dorothea Blome døde i Aaret 1726 og blev den 22 Februar s. A. begravet i Grindsted Kirke.⁵⁾ Formodentlig var det ved denne Leilighed, at Christen Krabbe skjænkede en sex-armet Messing-Lysekrone til nævnte Kirke.⁶⁾

Christen selv blev en meget gammel Mand, og da han gik stærkt i Barndom, udkjøbte hans Broderdatter Birgitte Sophie Munk og hendes Mand Lars Andersen Møller ham af Urup; han flyttede saa til Varde, hvor han Aaret efter, den 20 October 1731 døde.

¹⁾ D. Saml. 1 R. 3 B. p. 316.

²⁾ D. Saml. 1 R. 3 B. p. 317.

³⁾ Geh. Arch. Jydske Indlæg 1701.

⁴⁾ Jydske Registre 1701 p. 371.

⁵⁾ Grindsted Kirkebog.

⁶⁾ D. Atlas V.

Christen Krabbe var sidste Mand af sin Slægts ældre Linie og den Sidste, som førte det gamle Vaaben med Skraabhjælkerne.

Anne Krabbe

blev født paa Høiriis og døde ugift d. 28 April 1694. Den 15 Mai næstefter blev hun begravet i Lemvig Kirke.¹⁾ 1689 fik Jomfru Anne Krabbe en kongl. Bevilling, dateret Hafniæ d. 5 Februar, til selv af maatte varetage sit Værgemaal.²⁾

Birthe Krabbe.

Denne Datter lod Forældrene døbe i Lemvig Kirke d. 23 September 1661; men hun døde snart efter og blev d. 28 October s. A. begravet i nævnte Kirke.¹⁾

Birgitte Sophie Krabbe

ægtede sin Broder Christens Stifson Peder Munk til Urup. Han var en Søn af Enevold Munk og Fru Dorthe Norby til Urup og hørte til de Viinranke Munkers vidtforgrene Slægt. Fru Birgitte Sophie skjænkede ham en Datter og fire Sønner; men de Sidstnævnte døde alle i en yngre Alder. Peder Munk døde 15 Mai 1705³⁾ paa Modvig, kun 41 Aar gammel. Som alt anført, havde han overladt sin Stiffader og Svoger Christen Krabbe Beboelsen paa Urup og boede selv paa Modvig og her døde Fru Birgitte Sophie Krabbe d. 21 Mai 1737, ca. 76 Aar gammel. Hendes Datter, der ogsaa hed Birgitte Sophie, ægtede en ufri Mand Lars Andersen Møller, og deres Afkom blomstrer endnu den Dag idag.

Sophie Krabbe

ægtede Claus Linderoth, der vistnok var en Søn af den Capitain Henrik Rot, som 1646 blev adlet med Navnet Linderoth og 1657 faldt ved Fredericia som Oberstlieutenant. Moderen var Fru Dorthe

¹⁾ Lemvig Kirkebog.

²⁾ Jydske Registre 1689.

³⁾ Saaledes opgives Dødsaaret i D. Saml. 1 R. 3. B. p. 317 med Tilføiende, at Peder Munk døde af Sorg over Tabet af to Sønner, der faldt ved Stralsunds Beleiring. I Saml. t. jydsk Hist. & Top. 3 B. p. 417 gjentages denne sidste Angivelse; men P. Munks Død synes her af Hensyn til Beleiringen at være henlagt til 1715. Efter velvillig Meddelelse fra Hr. Pastor Buchholtz, viser imidlertid Grindsted Kirkebog, at 1705 er det rette Aar for Peder Munks Død, der saaledes ikke kan sættes i Forbindelse med Tabet af de to Sønner.

Clausdatter Kaas (af de Sparre-Kaaser) til Kongensgaard. Claus Linderoth og hans Frue maa antages at have boet i Jannerup Sogn i Hundborg Herred, hvor Fru Sophies mødrene Slægt de Muur-Kaaser eiede Herresæderne Ulstrup og Faddersbøl; thi endnu læses paa Præstens Stol i Jannerup Kirke: »Anno 1690 gav Claws Linderoth og Fru Sophie Krabbe 4 Rigsdaler til denne Stol.« Fru Sophie blev Moder til to Sønner Iver og Henrik Linderoth, der begge bleve Officerer, og to Døttre.

Ole Krabbe.

Ligesom Tilfældet er med Historien i Almindelighed, saaledes vil ogsaa enhver gammel Slægts Historie kunne inddeles i dens Oldtid, omfattende dens første Oprindelse, dens Middelalder og dens nyere Tid. Skulde en saadan Inddeling foretages med Hensyn til de Krabber, vilde man neppe kunne henlægge Grændsen imellem de to sidstnævnte Perioder til Andre end til Oluf, eller, som han som oftest kaldes, Ole Henriksen Krabbe, thi med ham begynder visselig en ny Tid for Slægten. Medens saagodtsom alle dens Standsfæller, den stolte, gamle Adel, i Løbet af faa Menneskealdere bukkede under for Følgerne af de for Standens Bevarelse saa store Ulykker, som det syttende Aarhundrede havde bragt, og enten uddøde eller tabte sig i ufri Stand, synes det, som om Damsgaard Slægten netop herved fik Luft, kunde trænge frem til en forholdsvis stor Rigdom og Anseelse og opnaae en hidtil ukjendt Talrigheid. Men — saavidt naaede den rigtignok ikke uden i flere Retninger at bryde med sine gamle Traditioner, Noget, som Ole Krabbe imidlertid ikke lagde stor Vægt paa.

Vi have hidtil seet det ene Slægtled afløse det andet paa den lille fædrene Gaard Damsgaard. Besiddelsen af denne Eiendom var lige tilstrækkelig til Opretholdelsen af den adelige Frihed, men formaaede ikke at bringe Ætten fremad i Rigdom og Anseelse, og vi saae derfor Sønnen døe nøiagtig under lignende Vilkaar som Faderen før ham. Samtidig med Enevældens Indførelse gik imidlertid Damsgaard ud af Slægtens Eie, og dette, som paa et tidligere Tidspunkt sikkert vilde have været eensbetydende med Slægtens Undergang, blev nu kun en af de Omstændigheder, som ansprogede Ole Krabbes naturlige Evner og derigjennem gavnede Slægten. Vi vide ikke bestemt, naar Damsgaard gik tabt; i Danske Atlas berettes kun, at Gaarden, som forhen var nogle og tyve Tdr. Hartkorn, 1714 var deelt i to Bøndergaarde, der hørte under Ba-

roniet Rysenstein. Da dette Baroni i 1672 erhvervede den nærliggende Møgelgaard, ogsaa en af Krabbernes gamle Eiendomme, er det sandsynligt, at Damsgaard allerede ved samme Tid er kommen under Baroniet og altsaa er solgt af Ole Krabbes Formynder eller Stedfader.

Herved var den unge Mand bleven forhindret i at følge den øvrige gamle Adels Exempel, nemlig trække sig tilbage til sin Gaard, forbittret over den skete Regjeringsforandring. Mulig tyngede denne heller ikke ham saa haardt; han var jo kun et Barn, da Forandringen skete, og hans Faders tidlige Død synes ganske at have overskaaret de Baand, som knyttede Ole Krabbe til hans Slægt. Hans Broder Hans døde vistnok i en ganske ung Alder, og vi træffe aldrig Ole Krabbe i nogensomhelst Forbindelse med sine fjernere Slægtinge, der paa Strandbjerggaard og Urup førte en lignende hensygnende Tilværelse som den øvrige Adel.

Oluf Krabbe valgte den eneste standsmæssige Levevei for en ung, ubemidlet Adelsmand: den militaire Løbebane. I Aarene 1679 og følgende stod han som Cornet og Lieutenant ved tredje jydsk Nationale Cavalleri Regiment.¹⁾ Samtidig havde han imidlertid giftet sig og er sagtens derved kommen i Besiddelse af tilstrækkelige Midler til at kunne opgive Militairstanden og begynde en anden Virksomhed som jydsk Godseier. Han trak sig altsaa tilbage med Ritmesters Character.

Ved dette Ægteskab viste Ole Krabbe, hvor lidt han af sine Forfædres Staudsanskuelser lod sig hindre i ydre Fremgang; thi istedetfor at søge sig en Hustru blandt de mere eller mindre forarmede Adelsfrøkner, valgte han en rig Kjøbmands Datter fra Viborg. Hun hed Margrethe Svichtenberg og var en Datter af Henrik Jørgensen Svichtenberg og Mette Olufsdatter. Da hendes Fader havde erhvervet det gamle, anseelige Herresæde Visborggaard ved at udkjøbe Slægten Seefeld, som i Aarhundreder havde boet der, og han som Assessor havde Plads i Rangen, har den nye Tid maaske ikke anseet Partiet for saa heelt ulige; men Ole Krabbe er dog den første Mand af Slægten, som giftede sig udenfor sin Stand.

Ole Krabbe var nu bleven velhavende og købte Hovedgaarden Nandrup paa Mors. Den var vel ikke stor, i Danske Atlas sættes

¹⁾ Geh. Arch.: Militair Etat. 1679 & Militair Calendere 1680 og følgende Aar.

den til omtrent 28 Tdr. Hartkorn; men den var dog altid nok saa god som hans fædrene Gaard Damsgaard. Han har vistnok købt den af sit Næstsødskendebarn Otte Kaas til Holmegaard, hvis Fader Mogens ialtfald 1655 skrives til Nandrup.

Ole Krabbes nærmeste Slægtninge vare hans Halvsødskende Knud Henrik Galt og Birgitte Marie Galt. Denne Sidste var gift med Henning Pogwisch til Skrumsager, men blev 1688 Enke, og paa hendes Begjæring blev da hendes Halvbroder Ole Krabbe tiligemed Anders Nielsen til Søvig ved kongeligt Commissorium af 27 October 1688 beskikkede til Skiftecommissarier i Boet.¹⁾

Nogle Aar efter mistede Ole Krabbe sin Frue. Det er ikke lykkedes at finde hendes Dødsaar, og heller ikke vides noiagtig Tallet paa de Børn, hun skjænkede sin Ægtefælle. Formodentlig var det fire: Sønnerne Wulf Unger, Ole Rudolph og Henrik samt Datteren Eva Henriette. Denne Datter, der blev gift med Ritmester Godske von der Brincken til Haraldskjær, anføres ikke paa de tidligere Stamtavler, efter hvilke Ole Krabbe derimod af første Ægteskab havde to Døttre Margrethe og Helene Cathrine. Da imidlertid Børnenes Bedstemoder, Mette Assessor Henrik Jørgensens til Visborggaard, under 12 Januar 1704 fik kongl. Bevilling, at hendes Døtterdøttre, Jomfru Eva Henriette Krabbe og Mette Catharina Winther, maatte tage lige Arv med deres Brødre efter hendes Død²⁾, antage vi, at Eva Henriette var eneste Datter af Ole Krabbes første Ægteskab. Ole Krabbe giftede sig igjen og denne Gang var Partiet aldeles standsmæssigt.

Et Sødskendebarn til ham var Johan Rudolph v. Unger til Bjerre, der var forlovet med Jomfru Ide Sophie Giedde, Datter af Cancelliraad Knud Giedde til Vadskjærgaard og Fru Lene Cathrine Kaas til Hastrup og Sønnedatter af den bekjendte Rigsadmiral Ove Giedde. Til denne sin Fæstemø udstedte Johan Rudolph v. Unger d. 16 Marts 1696 i Viborg en Forskrivelse paa 2000 Daler, hvor for han pantsatte hende sin Hovedgaard Bjerre med Tilliggende, ialt 52 Tdr. nyt Hartkorn.³⁾ Forskrivelsen er forsegleet til Vitterlighed af Ritmester Ole Krabbe til Nandrup med flere. Formodentlig har Johan Rudolph v. Unger da anseet sit Bryllup for nær

¹⁾ F. Hvass, Meddelelser om Personer og Familier af Navnet Hvas 2 B. p. 124.

²⁾ Jydske Registre 1704.

³⁾ „ „ 1696.

forestaaende; men allerede 12 Dage efter blev han paa Bjerre ihjelslagen i sin Seng af sin egen Tjener. Ole Krabbe ægtede den efterladte Fæstemø og Brylluppet maa antages at være holdt 1697; thi deres ældste Søn er født 1698.

Ved dette Ægteskab blev Krabbe Eier af Bjerre Gaard ved Horsens, som i næsten 100 Aar forblev i Slægtens Eie. 1698 solgte han fra denne Gaard Kloborg Sogns Konge- og Kirketidende, 10 Tdr. 5 Skp. Rug og 6 Tdr. Byg. til Tyge Jespersen til Matstrup for 50 Rdl. pr. Td. Hartkorn.¹⁾

Allerede et Aars Tid efter Erhvervelsen af Bjerre blev hans Jordegods yderligere forøget, denne Gang ved Arv. Hans Halvbroder Knud Henrik Galt blev nemlig 1698 ihjelskudt i Østergaards Lade i Lyne Sogn, saavidt vides af Ritmester Permosers Tjener; men de nærmere Omstændigheder ved Drabet ere ubekjendte.²⁾ Med ham, der var ugift, uddøde de Galters gamle Slægt paa Mandslinien og hans Gods deltes mellem hans Søster Fru Birthe Marie Galt og hans to Halvsødskende Ole Krabbe og Fru Barbara Galt, eller rettere dennes Børn i Ægteskab med Claus v. Unger til Villerup; forstnævnte fik en Halvpart og de to Halvsødskende hver en Fjerdepart. Den Ole Krabbe saaledes tilfaldne Part i Knud Henrik Galts Hovedgaard Viumgaard solgte han imidlertid allerede under 1 Marts 1699 til sin Halvsøster Birthe Marie Galts anden Mand Christoffer Hvas, der ønskede at samle hele Viumgaard paa sin Haand. Viumgaard havde den Gang 18 Tdr. Hartkorn og dens tilliggende Bøndergods udgjorde 60 Tdr. Hartkorn.³⁾

Ole Krabbe var efter sit andet Ægteskab flyttet fra Nandrup til det mere smilende Bjerre, hvilken Eiendom han nu søgte at gjøre saa indbringende som mulig. I Aaret 1700 forhvervede han en kongl. Bevilling, dateret Hafniæ d. 11 Mai, at han maatte oppebære Indtægterne af den nærliggende Bro Aastedbro, deels den dertil lagte Havreafgift og deels en Kjendelse af dem, som passerede Broen, mod at han overtog dens Vedligeholdelse⁴⁾, og allerede d. 6 Novbr. næsteftter fik han en ny Bevilling, hvorefter han ved samme Aasted Bro maatte holde Kro og Værtshuus.⁵⁾

¹⁾ T. Becker: Quartalskrift Orion II p. 62.

²⁾ Saml. t. jydsk Hist. og Top. 7 Bind p. 61.

³⁾ F. Hvas.

⁴⁾ Jydske Registre 1700 p. 120.

⁵⁾ — — — p. 179.

Denne Kro er endnu til. Aaret efter bekostede han og hans Frue dog en ny Altertavle i Nandrups Sognekirke Flade Kirke.¹⁾

Ole Krabbes Svigerfader Knud Giedde havde erhvervet sig en Begravelse i Viborg Domkirke og selv lod han sig derfor 1702 indrette en lignende sammesteds. Mulig er et af hans Børn, f. Ex. Sønnen Henrik, da død; thi hverken Ole Krabbe eller hans Frue kom selv til at hvile der. Da en Kommission i Aaret 1755 blev nedsat for at undersøge Berettigelsen til de i Domkirken værende Begravelser, blev saavel Krabbernes som Gieddernes kjendt ved Magt¹⁾).

Uagtet Ole Krabbe ved sit andet Ægteskab paany var bleven knyttet til den gamle Adel, har han dog staaet sig godt ved Hove; thi under 24 Novbr. 1703 benaadede Kong Frederik IV, der ellers mere end nogen anden af Enevældens Konger saae skjævt til den gamle Adel, ham med Titel og Rang som Justitsraad.²⁾ Selv har han sikkert været meget fornøiet over at blive indrangeret mellem den nye, Thronen omgivende Adel; da han, om han end i flere Retninger navnlig vistnok som Bestyrer af sine Godser besad fremragende Egenskaber, dog fuldt ud var et Barn af sin Tid. I Bircherods Dagbøger³⁾ berettes et i saa Henseende betegnende Træk. Det hedder nemlig der under 28 April 1707: »Justitsraad Oluf Krabbe paa Bjerregaard anbefalede i ydmyg Høflighed til Biskoppens Approbation det Kaldsbrev, han havde givet en Person paa Flade Degnekald, og hans Motiv var fornemmelig dette, at de Studenter, som havde søgt om Embedet, sagdes at være til en og anden Liderlighed hengiven; men denne derimod havde et godt Rygte af Alle som ædru og ærbar Skikkelighed, hvorfor meerbemeldte Kirkepatron formodede, at her burde billigen at gjøres mere Reflexion paa en skikkelig Laicum end paa en uskikkelig Studiosum.« — Men under 17 Oktober næste Aar findes følgende Commentar til Justitsraadens meget velklingende Motiv indført: »Til Justitsraad Oluf Krabbe paa Bjerre affærdigede jeg en alvorlig Skrivelse af denne Indhold, at som jeg alt for længe har seet det an med den gamle Stymper, hvilken han vilde obtrudere os til Flade Degnekalds Antagelse; men ingen Forbedring hos ham enten kan fornemmes eller forventes, saa maa bemeldte Krabbe som Kirke Patron

¹⁾ D. Atlas V.

²⁾ Jydske Registre 1703 p. 121.

³⁾ p. 516 & 541.

til Stedet uden videre Forhaling Menigheden med en anden og dygtigere Degn snarligen forsyne.* Efter Datidens Herremænds sædvanlige Maade har Justitsraad Krabbe nok her blot seet paa at faae et oplidt Tjenestetyende forsørget paa en billig Maade.

Hans Omgangskreds, naar han opholdt sig hjemme paa sine Gaarde, synes ikke at have været stor. Det er ialtfald kun hans egen allernærmeste Slægt, som han beder til Faddere ved sine Børns Daab. Da han saaledes d. 21 August 1707 lod sin Søn Georg Christoffer eller, som han i Daaben efter Giord Galt var kaldet, Giord Christoffer, døbe i Aale Kirke, vare kun hans Svoger Major Frederik Christian Gjedde paa Hastrup med sin Frue Helvig Lindenov Unger, hans Svigersøn Ritmester v. d. Brincken paa Haraldskjær med sin Frue og hans Søn af første Ægteskab Ole Rudolph Krabbe paa Bjerre Vidner.¹⁾ Ved hans Søn Frederik Christian Krabbes Daab i samme Kirke d. 13 August 1713 vare følgende Faddere: Oberstlieutenant Gjedde, Ritmester v. d. Brincken, Johan Rudolph Krabbe og »Olaus« Rudolph Krabbe med sin Frue.¹⁾

Den ældste Søn Wulff Unger Krabbe sees ikke at have været indbudt til disse Familiefester. Var Forholdet mellem ham og Faderen maaskee mindre godt, og er det maaskee særlig af Hensyn hertil, at »Justitsraad Ole Krabbe til Bjerre, Nandrup og Skaarup« under 30 Mai 1712 fra Kolding indgiver Ansøgning om at maatte efter eget Behag gjøre Testamente mellem sin Hustru og sine Børn, saa de bedst kunde conserveres og hans Jordegods bevares? Den ansøgte Bevilling fik han under 31 October 1712²⁾; men hvis han har faaet oprettet et saadant Testamente, var det ialtfald neppe til Gunst for den ældste Søn; thi hverken denne eller hans Søn sees at have eiet Jordegods.

Af ovennævnte Bevilling sees, at Justitsraad Krabbe havde forøget sine Besiddelser med Herregaarden Skorupgaard, som er beliggende i Todbjerg Sogn, Øster Lisbjerg Herred. Denne Eien- dom, som han synes at have kjøbt af Amtmand Hans Nansen, var ikke saa lidt større end hans andre Hovedgaarde; thi i Danske Atlas ansættes den til lidt over 25 Tdr. Hovedgaardstaxt, 364 Tdr. Bøndergods, 125 Tdr. Tiender etc. etc. Ved hans Svoger Major Gjeddens Død i Aaret 1713 fik Ole Krabbes Jordegods en endnu betydeligere Forøgelse, idet han afkjøbte Majorens Arvinger Hoved-

¹⁾ Døbeattest i Enkekassens Archiv.

²⁾ Jydske Registre 1712.

gaarden Hastrup i Tyregod Sogn, Nørvang Herred. Dette gamle Herresæde havde over 72 Tdr. Hartkorn Hovedgaards Taxt, 282 Tdr. Bøndergods etc. etc.¹⁾

Samtidig med, at Ole Krabbes Rigdom forøgedes, steg han ogsaa i Rang, idet han under 29 Januar 1714 udnævntes til Etatsraad.²⁾ Han skal desuden have været Justitiarius i Høiesteret; men denne Udnævnelse er det ikke lykkedes at finde. Derimod havde han vistnok Sæde i Høiesteret; thi under 4 Marts 1716 tilskrev han fra Bjerregaard Oversecretairen Geheimeraad Wibe et Brev, hvori han beder denne om Henstand med at give Møde i bemeldte Ret til ultimo Mai, dels fordi det for en jydsk Godseier er aldeles nødvendigt at møde ved Viborg Omslag d. 2 April, og dels fordi hans Hustru er i den Stand, at hun ei kan undvære hans Nærværelse. Brevet slutter med et Vink om, at de paa Herre- og Præstegaardene indlagte svenske Fanger havde lagt Planer om at absentere sig.³⁾

1717 20 Jan. købte Krabbe Hovedgaarden Søvig i Ovtrup Sogn, Vester Horne Herred, og en Halvdeel i Hesselmed Gaard af Fru Hedevig Elisabeth Hvas, Anders Nielsens Enke.⁴⁾ Dette Gods var i Hovedgaardstaxt og Bøndergods lidt over 157 Tdr. Hartkorn, hvoraf 18 Tdr. 3 Skp. kom paa Søvig og 13 Tdr. 2 Skp. 2 Fdk. paa Halvdelen i Hesselmed.⁵⁾ Købesummen var 8000 Dlr., hvoraf imidlertid Etatsraad Krabbe havde 5000 Dlr. til gode ifølge en under 8 April 1714 udstedt Panteobligation.

Han tog selvfølgelig ikke Ophold paa disse Gaarde, men holdt der en Ridefoged. Den anden Halvdel af Hesselmed tilhørte en vis Christen Sørensen, med hvem Etatsraad Krabbe under 23 Marts 1717 gjorde en Forening om Gaardens Bygninger saaledes, at disse bleve delte efter en Linie gennem Midten af Hovedbygningen og Ladebygningen. Forøvrigt varede dette Sameie kun i faa Aar; thi allerede 18 April 1722 solgte Krabbe sin Halvdeel i Gaarden til sin Medeier for en Sum af 1500 Rdl., hvoraf 1000 Dlr. i Kroner. Aaret efter skilte han sig ogsaa ved Søvig, som han solgte til Amtsforvalter Rasmus Bundesen.⁶⁾

¹⁾ D. Atlas V.

²⁾ Jydske Registre 1714.

³⁾ Geh. Arch. Cancelli Arch. Skab 9 Nr. 236 Lit. M.

⁴⁾ D. Saml. 1 R. 2 B. p. 68.

⁵⁾ F. Hvass: 2 B. p. 40.

⁶⁾ D. Saml. 1 R. 2 B. p. 68.

Man seer ret, hvor velstaaende en Mand Etatsraad Krabbe var bleven, deraf, at han ved Taxationen af Rangspersonerne i Aarhus Stift i Anledning af Seddel-Lotteriet¹⁾ ansættes til 25 Sedler, thi kun Grev Rantzau paa Løvenholm, Grev Friis paa Frisenborg, Generalmajor Reedtz, Generalinderne Levetzau og Rosenkrantz og Geheimeraadene Krag og Plessen taxeredes til et større Antal.

Ole Henriksen Krabbe endte sit virksomme Liv d. 17 Juni 1728 og blev begravet i Hastrups Sognekirke Tyregod.²⁾ Han er ubetinget den meest fremtrædende Mand i Krabbernes ældre Historie. Med megen Klogskab benyttede han sig i sine yngre Aar af de for den godsbesiddende Adel ugunstige Tidsforhold, saa at han, der begyndte som en fattig ung Adelsmand, døde riig og anseet. Hans Efterkommere skyldte ham at bevare hans Minde i taknemlig Erindring; thi han udrev først Slægten af den tilbagetrukne Tilværelse, den hidtil havde ført, og ledede den heldig over de Skjær og Klipper, hvorpaa de fleste andre gamle Slægter gik tilgrunde, til lykkeligere og bedre Tider.

Hensigten med nærværende lille Afhandling er egentlig nu tilendebragt; men forinden den sluttes, ville vi dog meddele lidt om Etatsraad Ole Krabbes efterladte Enke.

Allerede samme Aar han var død, indgav Enken en allerunderdanigst Ansøgning, hvori hun berettede, at hendes afdøde Ægtefælle og efter ham hans ældste Barn ved Anders Jensens Tonboes Enkes Testamente af 12 Mai 1705 vare indsatte til Inspecteurer for Hansted Hospital, hvorfor hun anmeldte den ved Etatsraad Krabbes Død indtraadte Vacance og anbefalede sin ældste Søn Ritmester Johan Rudolph Krabbe til Bestillingen, den han ogsaa under 23 August 1728 fik.³⁾ Mærkelig nok tales her ikke om Børnene af Ole Krabbes første Ægteskab.

1731 d. 4 Mai erholdt Etatsraadinde Krabbe af Kong Christian VI Confirmation paa de i sin Tid med Hensyn til Aasted Bro og hosliggende Kro hendes afdøde Mand forundt allerhøieste Bevillinger.⁴⁾ Samme Aar lod hun Tyregod Kirke, hvor hendes Mand ligger begravet, restaurere og sit Navn i den Anledning indsætte paa Taarnmuren.²⁾

¹⁾ Høthertz: Actstykker til Staden og Stiftet Aarhus Historie 3 B. p. 161.

²⁾ D. Atlas V.

³⁾ Jydske Registre 1728.

⁴⁾ Jydske Registre 1731.

1737 tegnede Etatsraadinde Krabbe til Bjerre sig for 6 Rdl. som Forskud til det for indenlands fabrikerede Varer oprettede Magazin.¹⁾ Det var et forholdsviis meget lille Beløb; men mulig er hendes Kaar bleven forringede efter Mandens Død, om ikke paa anden Maade saa ved Skifte med Børnene. 1746 nævnes hun i Indberetningerne om den dalevende Adel,²⁾ hun boede dengang paa Bjerre og havde en ugift Søn, Frederik Krabbe, Capitain ved Sønderjydske Regiment, og to Døttre hos sig.

Aaret før sin Død, som indtraf i 1755, solgte Fru Ide Sophie Gjedde Hastrup til Commerceraad Christian Leth.³⁾ Skorup og Nandrup vare da alt afhændede, og Bjerre var saaledes den eneste af de af Etatsraad Ole Krabbe erhvervede Hovedgaarde, som endnu nogen Tid efter forblev i Slægten.

Af Etatsraad Ole Krabbes mange Børn efterlod fem af Sønnerne sig Børn og de tre af disse Linier blomstre endnu den Dag idag, den ene af dem dog i Norge. Det langt overveiende Antal af Slægtens Mænd indtraadte i Hærens, et enkelt i Flaadens Officerscorps, og flere af dem have med Udmærkelse tjent i dette Aarhundredes Krige.

Det ligger imidlertid udenfor nærværende lille Afhandlings Plan at skrive Slægtens nyere Historie; men der er dog paa den hosfølgende Stamtavle, der er udarbejdet paa Grundlag af den af Hr. Dr. med. H. Krabbe for nogle Aar siden som Manuskript udgivne Tavle, optaget saamange Oplysninger i saa Henseende, som man under nærværende Arbejde er stødt paa, og den har derfor i flere Retninger faaet et fra sit Forbillede afvigende Udseende.

¹⁾ Hübertz: Actstykker til Staden og Stiftet Aarhus Hist. 3 B. p. 251.

²⁾ — — — — — 3 B. p. 347.

³⁾ D. Atlas V.